

Katedra: Českého jazyka a literatury
Studijní program: 2. stupeň
Kombinace: český jazyk – anglický jazyk

JIŘÍ M. PALÁT (1922 – 1990) - ŽIVOT A DÍLO
JIRI M. PALAT (1922 – 1990) - LIFE AND
WORKS
JIRI M. PALAT (1922 – 1990) - LEBEN UND
WERKE

Diplomová práce: 07-FP-KČL- 001

Autor:
Jitka Adamovská

Podpis:

Adresa:
Maršovice 62
468 01 Jablonec nad Nisou

Vedoucí práce: Mgr. Eva Koudelková, Ph.D.

Počet

Stran	Slov	obrázků	tabulek	pramenů	Příloh
67	12654	2	0	20	8

V Liberci dne: 3. ledna 2008

TU v Liberci, FAKULTA PEDAGOGICKÁ
461 17 LIBEREC 1, Hálkova 6 Tel.: 485 352 515 Fax: 485 352 332


Katedra: ČESKÉHO JAZYKA a LITERATURY

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(pro magisterský studijní program)

Diplomant: **Jitka ADAMOVSÁ**
Adresa: **Maršovice 62, 468 01 Jablonec nad Nisou**
Obor (kombinace): **český jazyk – anglický jazyk**
Název DP: **Jiří M. Palát (1922 – 1990) – Život a dílo**
Název DP v angličtině: **Jiří M. Palát (1922 – 1990) – Life and Work**
Vedoucí práce: **Mgr. Eva Koudelková, Ph.D.**
Konzultant:
Termín odevzdání: **leden 2008**

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 31. května 2007


.....
děkan


.....
vedoucí fakulty

Převzal (diplomant):

Datum:

Východisko:

J. M. Palát je regionálním spisovatelem Liberecka, o němž dosud nebylo zveřejněno příliš mnoho informací. Práce bude vycházet z materiálů uložených v Literárním archivu PNP ve Starých Hradech.

Cíle:

Postižení literárních a publicistických aktivit autora.

Metody:

Díplomantka využije veškerý archivní materiál a prostuduje díla vydaná tiskem i ta, která zůstala v rukopise.

Literatura:

Palát, Jiří M. Za každým květem. Liberec: Krajské nakladatelství, 1958.

Palát, Jiří M. Dny: Liberec: Bratři Stiepelové pod národní správou, 1945.

Palát, Jiří M.: Doma: Verše a obrazy z kraje pod Ještědem. Liberec: Krajské nakladatelství, 1959.

Lexikon české literatury III. Academia, Praha 1995.

Literární pozůstalost autora v Literárním archivu PNP ve Starých Hradech.

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č.121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Poděkování

Děkuji vedoucí mé diplomové práce Mgr. Evě Koudelkové, Ph.D. za odborné vedení, rady a pomoc při zpracování tématu. Dále děkuji PhDr. Evě Bílkové za cenné rady, synům Jiřího Mojmíra Paláta - Martinovi a Jiřímu za podporu, mému manželovi a mým rodičům za podporu a trpělivost, kterou mi během studia věnovali.

Anotace:

Diplomová práce si klade za cíl podat přehled o životě a díle básníka, spisovatele a novináře Jiřího Mojžíry Paláta, kterého po roce 1968 postihl osud zakázaného autora. Stačil vydat několik básnických sbírek, mnoho jeho básní a povídek bylo otištěno v různých novinách a časopisech. Psal také studie, povídky, bajky, divadelní a rozhlasové hry, reportáže, fejetony a recenze. Mnohá další díla zůstala jen v rukopise nebo strojopise a jsou nyní uložena v Literárním archivu Památníku národního písemnictví ve Starých Hradech, spolu s dalšími materiály, z nichž lze čerpat informace a podklady pro zařazení tohoto autora v rámci určitého období české literatury i pro zhodnocení jeho práce novinářské a také pro bližší poznání života v době normalizace.

Annotation:

Die Diplomarbeit stellt sich zu Ziel Überblick um Leben und Werk Dichters, Schriftstellers und Journalist Jiří Mojžíra Palát geben, den nach einem Jahre 1968 Schicksal verboten Autor befallen. Er reichte einige dichterische Sammlungen ausgeben. Viele seine Gedichte und Erzählungen wurden bei verschiedene Zeitungen und Zeitschriften abgedruckt. Er schrieb Gedichte, Studien, Erzählungen, Märchen, Fabeln, Theaterspiele und Rundfunkspiele, Reportagen, Feuilletons und Rezensionen. Weitere Werke blieben nur im Handschrift oder Maschinenschrift zurück und jetzt sind sie im literarischen Archiv Ehrenmals Innerstaatlicher Literatur in Staré Hradky besteuert, gemeinsam mit weiteren Materialien, aus ihnen kann man Informationen und Beweise für die Einreihung des Autors im Rahmen bestimmter Periode von der tschechischen Literatur und für die Bewertung seiner journalistischen Arbeit und auch für nähere Erkenntnis des Lebens zur Zeit Normalisierung schöpfen.

Annotation:

The goal of the diploma thesis is to review the life and works of the poet, the writer and the journalist Jiri Mojmir Palat. He managed to publish a few books of poetry, many of his poems and stories were published in different kinds of newspapers and magazines. He wrote also essays, stories, fables, dramas and radio plays, reports, feuilletons and recensions. Many other of his works remained in manuscripts or typescripts and are stored in Literary Chancery of Memorial of National Literature in Stare Hradky with many other materials from which is possible to gather information and

details for subsumption of this author to certain period of Czech literature and for the analysis of his work and also for better recognition of the life in the time of normalization.

Obsah

Úvod.....	16
Popis fondu Jiřího Mojžíry Paláta (1922 – 1990).....	17
Životopis	18
Charakteristika Palátovy tvorby.....	21
Poezie J. M. Paláta.....	24
Palátovy články, studie, reportáže, fejetony.....	40
Palátovy lektorské posudky na díla různých autorů	50
Rozhlasová pásma.....	56
Pohádky a bajky	63
Povídky	66
Palátovy divadelní a rozhlasové hry	69
Závěr	71
Literatura a prameny	73
Přílohy.....	75

Úvod

Předmětem této práce je podat přehled života a díla Jiřího Mojžíry Paláta, přiblížit jeho životní osudy a seznámit se základním soupisem prací uložených v jeho osobním fondu v Literárním archivu Památníku národního písemnictví ve Starých Hradech (dále jen LA PNP SH). Podklady budou vycházet především z tohoto fondu. Snahou této práce je též podívat se na rozmanitost autorovy tvorby a poukázat na vývoj související se změnami politického režimu.

J. M. Palát se narodil roku 1922 v Mladé Boleslavi. Již od útlého mládí se u něho začaly projevovat umělecké sklony. Po celý život tíhl k psaní veršů a převládala lyrická poezie.

Ale jeho tvorba nebyla takto úzce zaměřená. Psal také rozhlasová, literární, společensko-politická pásma, divadelní a rozhlasové hry, studie, recenze, pohádky a povídky.

Palát byl také novinářem. Novinářský talent se u Paláta pravděpodobně poprvé projevil v literárním časopisu Mladé archy. Později však působil i v dalších redakcích novin a časopisů a jako nakladatelský redaktor. Pracoval též v rozhlasu.

Palátovu tvorbu samozřejmě ovlivňovaly životní situace a důležitou roli sehrál jeho zdravotní stav. Významnou oporou mu byla jeho manželka Jarmila a synové Martin a Jiří. Problémy související s onemocněním srdce vedly k tomu, že se Palát s rodinou uchýlil do Jablonce nad Nisou a nastoupil do podniku LIAZ jako vedoucí časopisu Jiskra. Na konci šedesátých let byl zvolen členem ústředního výboru Svazu československých novinářů. Po osudovém roce 1968 nastalo pro J. M. Paláta a jeho uměleckou a novinářskou činnost období „temna“, v něm mu pomáhalo nalézat světlo prostředí zámku Staré Hradky – setkání s přáteli (Vladimírem Komárkem, Helenou Šmahelovou, Ludvíkem Kunderou a dalšími osobnostmi), i malá možnost představit své poznatky a díla určitému okruhu zájemců. Toto všechno mu pomáhalo překlenout těžké období, kdy mu bylo zakázáno veřejně publikovat.

Popis fondu Jiřího Mojmíra Paláta (1922 – 1990)

Autorovy básnické sbírky jsou v rukopise, strojopise nebo tisku zachovány v osobním fondu J. M. Paláta, který je uložen v LA PNP SH. Jsou tam také makety sbírek *Abeceda pro dospělé* z roku 1965 a *Sedm žalmů terezínského ticha*. Ve strojopisné podobě zůstaly i další sbírky básní *Krystaly ticha*, *Lidé z malé vsi*, *Světelná znamení*, *To všechno člověk* aj.

Významnou část fondu tvoří rukopisy a strojopisy básní. Mnohé básně, uveřejněné v novinách, časopisech a sbornících (některé pod pseudonymem Jiří Gregor) najdeme ve fondu v oddíle tisků a výstřižků. Zde jsou uloženy i novinové příspěvky J. M. Paláta, rozdělené tematicky i žánrově.

Dokladem Palátovy redaktorské práce jsou dochované posudky děl nabízených severočeskému nakladatelství v 1. polovině 60. let, zmínky a rady v korespondenci s O. Dubem, V. Kaplickým, M. Kubátovou, snaha pomoci M. Dudové, doložená v kopiích dopisů jí adresovaných.

Zajímavé poznatky o životě a díle J. M. Paláta poskytne jeho přijatá i odeslaná korespondence s přáteli (J. Bobkem, J. Diblíkem, I. Fabiánovou, E. Hončíkem, F. Hrubínem, Vl. Komárkem, L. Kunderou, Vl. Kůželem, B. Machem, I. Mikšovičem, rodinou Muškových, D. Pokorným, J. Rambouskem, Z. Rosígovou, A. Sedlmayerovou, H. Šmahelovou, J. Štajerovou, O. Šumberovou, L. Tůmou, M. Váňou a dalšími). Korespondence je většinou dochována jen do roku 1987.

V korespondenci rodinné zaujmou vzájemné dopisy Palátových rodičů z první světové války, kdy otec bojoval na italské frontě.

Osobní fond J. M. Paláta získával LA PNP SH postupně, nyní je uložen ve 23 kartonech a představuje velký zdroj informací pro literární bádání.

Většina citací v práci pochází z fondu, který je uložen v LA PNP SH, proto na ně nevedeme odkazy v poznámkovém aparátu. Ty uvádíme jen v případech, že citace pochází odjinud.

Životopis

Jiří Mojmír Palát se narodil 30. října 1922 v Mladé Boleslavi (dále jen Ml. Boleslav) v rodině zahradníka. Palátovi žili v Dalovicích (dnes se jedná o součást Mladé Boleslavi).

Palátův otec vlastnil zahradnictví v Ml. Boleslavi (blízko řeky Jizery, nedaleko bývalé textilní továrny Česana, dnes se v těchto místech nachází vývojové centrum automobilového závodu Škoda). Jeho syn se zde vyučil zahradníkem.

Už v mládí však tíhl k psaní poezie, věnoval se novinářské činnosti, lákalo jej i divadelní prostředí. Později absolvoval Dramatickou školu v Mladé Boleslavi.

Ve 40. letech se jeho novinářský talent projevil na stránkách mladoboleslavského časopisu Mladé archy. V květnu 1945 odešel J. M. Palát se skupinou mladých redaktorů, vedenou dr. Josefem Veverkou, do Liberce, aby zde založili deník nazvaný Stráž severu (sociálnědemokratické noviny). V materiálech J. M. Paláta byla objevena *Stručná kronika vzniku a vydávání deníku Stráž severu v Liberci od května 1947*, autorem byl jeden z členů redakce Ivan Mikšovič. Píše následující: *Myšlenkou vydávat po válce v Liberci český deník se zabýval už během druhé světové války dr. Josef Veverka, od studentských let sociální demokrat. Dále zde Mikšovič zmiňuje zatčení a následné odvezení pana dr. Veverky gestapem do terezínské pevnosti. Dr. Josef Veverka si v koncentráku dopodrobna vymyslel plán, jak hned po skončení II. světové války zajede do Liberce, jménem organizace sociální demokracie zabere velkou tiskárnu (Gebrüder Stiepel) a začne tam vydávat deník, který nazval Stráž severu.*

V tomto období J. M. Palát také redigoval a z velké části naplňoval týdeník Severák, list mládeže severočeského pohraničí, jehož pokračováním byl Pochod.

Palátovo pole působnosti bylo velmi pestré a široké. V roce 1946 odešel ze Stráže severu a přibližně půl roku pracoval společně s Mirko Očadílkem v liberecké redakci Československého rozhlasu. V únoru 1946 se opět na nějakou dobu do Stráže severu vrátil.

V této době se oženil s Danou Rumlovou, ale jejich manželství trvalo krátce. Po rozchodu se svou první manželkou začal od září 1946 působit v Praze, v redakci Mladé fronty. V roce 1948 se stal zástupcem šéfredaktora severočeské Mladé fronty v Děčíně. V tomto roce se také oženil se svou druhou manželkou Jarmilou, s níž měl syny Martina a Jiřího.

V letech 1949-1951 pracoval znovu v Československém rozhlasu. Nejprve působil jako vedoucí zpravodajství v redakci v Ústí nad Labem a od roku 1951 v pražské redakci.

V tomto období začaly Paláta sužovat vleklé zdravotní obtíže související s nemocí srdce. Vážné onemocnění bylo jedním z důvodů, proč se J. M. Palát uchýlil do Jablonce nad Nisou. Zde 1. června 1952 nastoupil v podniku LIAZ v Rýnovicích jako vedoucí propagace a závodního časopisu Jiskra.

V této době také pravidelně přispíval do krajského deníku Cesta míru (od roku 1952 pokračovatele Stráže severu) a do Průboje (od roku 1960 krajského deníku), spolupracoval také s redakcí deníku Vpřed.

V roce 1963 přijal místo redaktora v Severočeském krajském nakladatelství, později byl jmenován zástupcem vedoucího redaktora. O tři roky později se vrátil do Rýnovic jako vedoucí redaktor Jiskry.

Později však bylo rozhodnuto přestat vydávat tento časopis z finančních důvodů. J. M. Palát byl z tohoto rozhodnutí velmi rozladěn a s problémem se svěřil svému příteli Otu Dubovi, lékaři z Ústí nad Labem (zakladateli progresivní léčby cukrovky), který mu v dopise odpověděl: *Sám si myslím, že by bylo jen malou a přechodnou tragédičkou, kdyby Tvůj časopis přestal vycházet. Ty v něm sice máš živobytí a jsi v něm svým způsobem spokojen, ale není to tribuna pro JMP a její akční radius je maloučkový. Bylo by třeba, aby nějaká větší síla Tě odtamtud vystřelila a je zas načase, abys změnil působiště. Zalezl jsi do jabloneckého doupěte jako do ulity, pracuješ sice, prospíváš lidem, něco nevšedního děláš v každém všedním dnu, ale bylo by zas třeba, abys udělal něco ještě jasnějšího a průraznějšího, než jsi s to udělat v LIAZU.*

V červnu 1968 se Palát stal vedoucím redaktorem týdeníku Noviny Jablonecka. V této době byl zvolen členem Ústředního výboru Svazu československých novinářů.

V roce 1970 musel kvůli svému nekomunistickému smýšlení odejít z redakce Novin Jablonecka a nesměl dále publikovat. Období normalizace bylo pro J. M. Paláta a jeho rodinu velmi obtížné, stále častěji se o jeho osobu zajímala Státní bezpečnost. Prohlubující se zdravotní komplikace vedly až k tomu, že mu byl přidělen invalidní důchod. *Prožil jsem těžkých dvacet let i s celou rodinou. Teď jsem po dvou měsících pobytu v nemocnici s opakovaným zápalem plic zase doma, vykořeněn psychicky, s nemocnými očima. Od roku 1970 jsem v plném invalidním důchodu, vyměřeném*

po třiaadvaceti letech novinářské práce na 1600 Kčs. Byl jsem pod stálou „patronací“, samozřejmě i Státní bezpečnosti. Kontrolovali mi i poštu. Od roku 1976 jsem začal pracovat jako domácí dělník podniku Preciosa za 5,50 Kč na hodinu. Víc si vydělat nelze.¹

Jediným zdrojem obživy se pro něj stalo odlévání kachlí do sádry pro Muzeum skla a bižuterie v Jablonci n. N. Po smrti ředitele (p. Urbana) navlékal korálky jako ozdobu lustrů pro jablonecký podnik.

Teprve ke konci 70. let začal pravidelně přispívat do Listů starohradské kroniky, vlastivědného časopisu vydávaného osvětovou besedou Staré Hrady. Samotné prostředí Starých Hradů pomáhalo J. M. Palátovi překlenout těžké období zákazu publikování, neboť právě zde mohl uplatnit svůj talent, např. v podobě úvodních řečí při zahajování některých společenských akcí.

V roce 1990 byl opět přijat do Svazu novinářů, znovu mohl spolupracovat s regionálními novinami a časopisy, avšak jeho zdravotní stav byl již velmi špatný. Zemřel 1. října 1990 v Jablonci nad Nisou.

¹ Z dopisu Miroslava Sígla z 12. listopadu 2007

Charakteristika Palátovy tvorby

Pro Palátovu tvorbu je charakteristické, že se v ní objevuje odraz myšlenek souvisejících s jeho politickým přesvědčením.

Jeho tvorbu především ovlivnil průběh první i druhé světové války, hrůzy s ní související a pozdější nástup komunistické strany k moci.

Jedním z těch, kteří mi v mé práci pomohli přiblížit Palátovu osobnost, byl pan Miroslav Sígl. V dopise, který jsem od něho obdržela, vysvětluje, za jakých okolností se s Palátem seznámil a co inspirovalo Palátovu tvorbu. *Ozval se znenadání v té době války z Dalovic, pošta Čejetičky u Mladé Boleslavi, také Jiří Mojmír Palát. A navíc k dopisu přiložil další dvě adresy svých přátel: Jaroslavy Kickové z Mladé Boleslavi a Stanislava Zdobinského z Čejetic, ovšem v té době totálně nasazeného v nacistické říši či spíše na území, které nám Němci zabrali po Mnichovu 1938, totiž poblíž Litoměřic (Leitmeritz). Jiří nám psal už tehdy jako začínající a později budoucí básník: Legenti salutem! Velkými slovy hovoříte ke mně, vy neznámí a přece bratři, vy, se stejným znamením nad srdcem. Přijímám vláhu rosy do svých dlaní, abych s vámi pil ze společného pramene. Přijímám vaše ruce v upřímném stisku a dívaje se vám do očí, říkám – věřím vám!*²

Dále M. Sígl mluví o vzniku seskupení mladých autorů. *Postupně vznikalo společenství mladých lidí, které jsem ve volných chvílích objížděl na kole, vlakem, autostopem, jak to jen šlo. Vynořil se nápad – říkat si Masarykova kulturní generace a používali jsme ve styku zkratku MKG – Mladá kulturní generace. Více a šířeji jsem o tom napsal v knize Generace 45 (autoři Jaromír Hořec a Miroslav Sígl, vydal Riopress 1997, 280 stran).*³ M. Sígl ve zmíněné knize podrobněji popisuje tuto skupinu autorů: *Byli jsme plni neutuchající touhy pomáhat na svět novému, mladému, krásnému, v čem nás vychovala ještě první republika, její prezident T. G. Masaryk, ovlivnění tvorbou našich českých básníků a spisovatelů, posilování vírou, kterou jsme čerpali z knih Karla Čapka a mnoha dalších za války utajovaných autorů.*

Ve společném mladistvém zápalu jsme příliš nedbali na nebezpečí, nástrahy a možná pronásledování, která nám tehdy hrozila. Sdíleli jsme společné myšlenky

² tamtéž

³ tamtéž

*a tužby, snili o době poválečné, jak budeme pracovat a vzdělávat se v oblasti kultury, umění a vědy.*⁴

Předpokládá se, že na J. M. Paláta měli vliv různí, již „zkušenější“ autoři. Bylo zjištěno, že jim Palát zaslal některé své sbírky k ohodnocení. Dokladem toho jsou např. tři dochované dopisy od Kamila Bednáře z let 1943 – 1946.

Z prvního dopisu, datovaného 19. 3. 1943, vyplývá nespokojenost s autorovou tvorbou. *Přečetl jsem si Vaše básně. Spokojen zatím nemohu být, jste zřejmě ještě ve stadiu vývoje a hledání. Zápasíte zatím s vyjádřením, zápas o smysl básně Vás teprve čeká. Samozřejmě, to neznamena, že Vám upírám dobré náběhy. Ale soustředil jsem se spíše zatím na chyby, protože v kladech se nesmíte dát spoutat žádným názorem a hledat po svém.*

Ve druhém dopise z 25. března 1943 píše K. Bednář toto: *Milý pane, na Vaši prosbu nemohu odpovědět jinak než slovy: čtete všechno, co můžete dostat do ruky. A čtete i špatnou poezii, protože na ní nejlépe vidíte chyby a tak se jaksí negativně zdokonalujete.*

Třetí dopis z 6. listopadu 1946 je pravděpodobně reakcí na Palátovu prosbu o vydání jedné z jeho sbírek v Petrově nakladatelství: *Vážený příteli, děkuji za Vaši knížku a omlouvám se zároveň, že Vám nebudu moci prospět. V Petrově nakladatelství mají básnických sbírek na dva roky a není jisto, kdy to všechno vyjde při nezájmu o poesii, jaký nastal. Dále K. Bednář pokračuje: Mluvil jsem asi před půl rokem s Halasem a on mi sám od sebe říkal, že čte v nějakém krajinském listě básničky nějakého Paláta a že se mu líbí a upozorňoval mne na něho.*

J. M. Palát se také přátelil s Františkem Hrubínem. Důkazem toho je korespondence uchovaná v LA PNP SH.

Jedním z dalších Palátových přátel byl již zmíněný lékař O. Dub. Jak vyplývá z jejich korespondence, jejich přátelství bylo pevné, vzájemně si svá díla hodnotili.

V jedné z autobiografických próz autor píše o svých prvních zkušenostech s poezií. Palát zde jmenuje přátele, kteří měli vliv na jeho osobu, především pak na jeho tvorbu. *Začínal jsem asi v šestnácti, na prvních otištěných verších měl zásluhu spisovatel a novinář Miloslav Bureš, k jehož poezii – bohužel tak bolestně přerušené –*

⁴ Hořec, J. – Sígler, M.: Generace 45. Praha: Rio-press, 1997, s. 159.

*mám velmi blízko. Ještě víc mi však vstoupil do mého světa poezie František Hrubín.
S Františkem Halasem a Ladislavem Stehlíkem mne budou provázet po čas, který
mi zbývá.*

Poezie J. M. Paláta

Některé Palátovy básnické sbírky byly vydány. Jedná se o tato díla: *Dny* (1945), *Kůry* (1946), *Samoty* (1946), *Zimní* (1947), *Za každým květem* (1959), *Doma* (1960), *Starohradská setkání* (1987), *Návrat světla* (1988), *Básně* (1992).

Zbývající sbírky i jednotlivé básně jsou uchovány ve strojopisné podobě v LA PNP SH: *Jiskry nad obzorem*, *Abeceda*, *Chvilky s měsícem*, *Krystaly ticha*, *Lidé z malé vsi*, *Nálezy*, *Polední déšť*, *Sedm žalmů tereziánského ticha*, *Světelná znamení*, *Takový čas*, *Variace*, *To všechno člověk*, *Někdy večer uprostřed léta*.

Dny

Toto dílo bylo vytištěno v roce 1945 nakladatelstvím Bratří Stiepelů pod národní správou v Liberci.

Tato sbírka se skládá ze tří částí. První z nich se nazývá *Tma*, druhá *Ohně odnikud* a poslední nese název *Dny*. Celkově by se toto dílo dalo označit jako sbírka plná básní s tematikou všedních událostí (např. báseň *Mlha za okny*), ale také básní oslavujících některé historicky významné dny (např. báseň *Květnový monolog Prahy I.*)

Kůry

Tato sbírka byla vydána v edici Pochod v roce 1946. Skládá se z těchto částí: *Episody času* (I., II., III., IV., V.), *Dumky* (I.-V., IV. část je věnována Miloši Váňovi, méně známé osobnosti).

Dále zde najdeme kratší prozaické útvary pod názvy: *Útržky z deníku* (I. *Hodinky*, II. *Předmostí*, III. *Čtyři a Dovětek*).

Smrt a temná, ponurá atmosféra jsou společnou tematikou básní i všech kratších prozaických útvarů v tomto díle.

Ukázka jedné z básní z části *Episody času III.*

Nebylo Není Nečekej

*Déšť houstne v palisády
A kolem řek a kolem skal
tyčí se hrady...*

*Ukradl kdosi nocím klid
a dnům dal temné chvění
když už se mělo rozsvítit
Nebylo Nečekej Není*

Samoty

Tyto básně vyšly jako soukromý tisk v zimě 1946.

Zimní

Soukromě vytištěná báseň s vánoční tematikou.

Za každým květem

Tato sbírka se skládá ze čtyř částí, které byly nazvány *Červen v otevřeném okně*, *Na vrbovou píšťalku*, *Skizzy* a *Za každým květem*.

První část obsahuje básně, které jsou plné lásky a touhy.

II.

*Tolikrát toužil jsem
uslyšet ještě zvuk
korálek, přesýpaných z dlaní ...
tak lehký
jako když motýl ťuk
svým křídlem o mé spaní ...*

*Tolikrát nebe viděl jsem
odcházet do tvých očí spát*

*tak tiše, že znavenou zem
nebylo slyšet
odstýlat...*

*Tolikrát obracel jsem listy
té knihy
o lásce a lži,
až zbyl mi poslední
ještě čistý.
Kdo z nás psát zatouží?*⁵

Celkově by se dalo říci, že jsou všechny básně zaměřeny na tematiku všedních situací a věcí z běžného života.

Sbírku doplňují ilustrace akademického malíře Josefa Hýska.

Doma

Jedná se o soubor básní, v nichž se J. M. Palát snažil vyjádřit svou lásku k rodnému kraji. Tato sbírka by mohla být vyznáním národní hrdosti, vlastenectví.

Silné citové pouto nejen k mladoboleslavskému kraji je patrné ve všech verších.

Jedná se o básně lyrické, velmi emotivní. Cílem J. M. Paláta zřejmě bylo uchovat si vzpomínky na domov právě v nich.

V úvodu této sbírky napsal autor své *Vyznání*:

Ukázka části:

*Neznám a nevzrušilo mně ještě nikdy nic víc než vědomí, že země viděná
z nejroztodivnějších úhlů, z vrchů a skal i z vonící meze, zrcadlená v hladinách rybníků,
země mezi skalami Příhraz, na loukách Jizerky, u vodopádů Mumlavy, na Ronově
i Vlhošti, viděná z trávy ještědských Plání, z čediče kamenickošenovských Varhan,
z údolí Žehrovky a Plakánku i od Peřejí Kamenice či Jizery – je mým domovem, že se
k ní mohu znovu a znovu vracet pro ono nesmírné a nepostižitelné, co dovede až po*

⁵ Palát, J., M.: Za každým květem, Liberec: Krajské nakladatelství, 1958, s. 10.

okraj naplnit srdce krásou, silou i odhodláním, něžností i nezměrnou láskou.⁶

Jazykové prostředky použité v této básni dokážou v čtenáři vyvolat představu přírody, o které zde autor píše:

*Voní tu olše
voní tu hloh
voda tu voní...
I tady jsou kameny
co do hráze sázel
Karel a Václav,
robotníci.
Užovka do vln
klouže si po nich
rákosím
staletě praskajícím.*

*Po vodní mušli ruku jsem natáh.
Nechci v ní uslyšet
příboj a moře,
ale jen rákosí,
šplouchání vln
co v rybníce vítr
ted' oře.*

*Rovenské zvony
zvedly svá srdce
Václava, Jiřího, Jana...*

*Poledne trávě zpovídá se
z každého nového rána.⁷*

⁶ Palát, J., M.: Doma, Liberec: Krajské nakladatelství, 1959, s. 9.

⁷ tamtéž, str. 24

Starohradská setkání

Básně v této sbírce představují autorovo vyznání lidem, kteří jsou spjati s prostředím Starých Hradů. Básník se zde s nimi setkal.

Jedná se o tyto básně: *Pod nebem starohradských přátel*, Evě Tesařové, Julii Charvátové, Ivanu Klánskému Stínohra mlčení, Vladimíru Komárkovi, Václavu Pokornému, *Na smrt Jarmily Glazarové*, Evě a Karolovi Bílkovým, Janu Jouklovi, Vladimíru Holmanovi I. a II.

V některých z básní opěvuje básník i prosté, všední věci, které však tvoří neodmyslitelnou součást prostředí Starých Hradů (např. *Kaštanu na nádvoří*, *Libáňské borovici*, *Hudbě vyslechnuté pod okny*, *Starohradskému hřbitovu*, *Krabicím*, *ve kterých leží zmapovaný čas* aj.)

Vydání této sbírky provázely komplikace, spojené s autorovým nekomunistickým smýšlením. Tohoto nelehkého úkolu se zhostili Palátovi přátelé – PhDr. Eva Bílková a prom. hist. Karol Bílek (zaměstnanci LA PNP SH). Oba zmiňovaní o tomto problému napsali článek do Listů starohradské kroniky. *Někdy v roce 1985 dokončil jablonecký básník Jiří M. Palát sbírku básní Starohradská setkání. Věnoval ji svému milému zámku, kam rád jezdíval.*

Manželé Bílkovi přemýšleli nad způsobem, jak by mohli sbírku vydat. Napadlo je, že by mohla být přílohou jejich časopisu. *Tentokráte to ale nějak nešlo a když se ani po půlroce nic nedělo, začali jsme hledat jiné možnosti.*

Dr. Milan Jankovič (literární kritik a historik) napsal ke sbírce doslov, malíř Vladimír Komárek věnoval šest obrázků a dr. Martina Krulichová zpracovala požadovanou recenzi. Dílo bylo zasláno na odbor kultury ONV v Jičíně. *Ten ovšem neměl oprávnění povolovat knížky básní doprovázené navíc obrázky – a to vše bylo posláno na KNV do Hradce Králové.*

I zde se však objevily komplikace, proto dílo putovalo do krajského nakladatelství Kruh a zpět. Dále autoři článků píší: *Důvodů asi bylo víc: autor sbírky i autor doslovu nesměli v období „normalizace“ publikovat a ani Vladimír Komárek nebyl na „vyšších místech“ dobře zapsán. Navíc je ve sbírce i báseň věnovaná recitátorce Julii Charvátové, která na jičínském okrese také „nesměla“.*

Přes tyto komplikace byla nakonec sbírka vydána jako soukromý tisk, a to díky

pomoci vedoucího mnichovohradišťské tiskárny Josefu Slavíkovi. Největší zásluhu na tom však měli Palátovi přátelé – manželé Bílkovi.

Návrat světla

Jedná se o sbírku, která vyšla v deseti rozepsaných exemplářích v roce 1988 zásluhou dr. Jany Scheybalové s ilustracemi dr. Josefa Scheybala.

V této sbírce se nacházejí básně, jejichž tematika je velmi rozmanitá.

Převážnou většinu tvoří podle mého názoru ty, v nichž se básník vyznává ze svého citu k lidem jemu velmi blízkým (např. báseň věnovaná manželce Jarmile, synovi Martinovi, Františku Hrubínovi aj.).

Ukázka z básně *Snídaně se starším synem*

*Kolikrát ještě budeme pít po ránu zlatý čaj
u stolu
prostřeného opět
pro tři?*

Zde je patrné silné citové pouto básníka k rodině.

Nechybí zde však ani takové básně, v nichž autor popsal strach z nemoci, která jej velmi trápila. Pocity bezmoci, zároveň však velký vděk nejbližším lidem, kteří stáli po jeho boku a pomáhali mu překlenout těžká období.

Ukázka z básně *Třicet šest minut po půlnoci*

*Doma zůstaly oči mé ženy
a do sádrové hroudy zapuštěna její pravá noha
kamna ve sklepe za dvanácti terasami schodů
uhasínala*

Zajímavé jsou i básně, které vystihují kouzlo okamžiku.

Ukázka z básně *Podvečer*

Po kapsách teď hledám

Poztrácená slova

Chci napsat slunci: stůj!

To světla v podvečer kéž znova

Pro mne schová

i úsměv svůj i

měkké pohlazení

a stráž co

hořela

až do běla

Básně

Sbírka byla vydána v roce 1992 k básnickým nedožitým sedmdesátým narozeninám. Jedná se o výběr různých básní, které se objevují v jiných nevydaných sbírkách uchovaných ve strojopisné podobě.

Básně jsou tematicky různorodé (např. v básni *Jizeře* se básník snažil o vyjádření lásky k rodnému kraji, především k řece Jizeře).

Sbírky uchované ve strojopisné podobě

Jiskry nad obzorem

Toto dílo se ve vydané podobě pravděpodobně již nedochovalo a pro tuto práci jsem měla k dispozici pouze jeho strojopis, který obsahuje tři části nazvané *Zjasněný obzor*, *Otevřené okno*, *Jiskry*.

Básně ve všech třech částech mají různou tematiku. První část obsahuje básně velmi něžné, vyjadřující lásku a touhu (např. *Nad kolovratem*), ale vyskytují se zde i takové verše, z nichž je cítit samota a stesk (např. *Stíny*).

Ve druhé části se vyskytují básně, v nichž se autor navrácí do svých

bezstarostných let. Jedná se o vzpomínku na běžné okamžiky ze života dítěte. Znatelná touha po návratu k těmto okamžikům je patrná např. v básni *Dětství*.

Dětství

*Do vůně jader
z jablek oloupaných
vešla má záře
dětských let*

*kuliček hrst
již dávno obehnaných
jsem nechal
kamsi kutálet*

*Má stará metla
už jenom hladí
ó kéž se jednou prohne zas*

*zavátý pláči
mého mládí
jen jednou prolom mi
osleplou hráz*

V další básni, která pochází z druhé části tohoto strojopisu, je znát láska a něha. Nese název *Milující*.

Milující

*Usínám a marně ohlížím se
kde zůstal otevřený květ
dvou retů na bělavé římse
které jsem včera svými hnět*

*Usínám a jenom v polospánku
tvé kroky slyším kamsi jít
snad nakláníš se ještě nad studánku
než doneseš mi pít*

*Usínám a kroky preluduji
slabiky tvého návratu
už nikdy nikam neodpluji
a dech tvůj na mne počká tu*

Ve třetí části je uvedeno: *...hledám tebe země trní
kde jsem ztratil svoje sny
zabodnuté do tepny
v níž mé mládí slabě vrní*

Některé z básní v této části jsou věnované lidem blízkým J. M. Palátovi. Najdeme zde báseň věnovanou Františku Hrubínovi, ale i verše určené Palátově mamince.

Díkůvzdání

*Maminko,
marně jsem hledal v záři drahokamů
tvar nový kouzelněji zbarvený
než oči, které v světě sebeklamů
tak často toužím líbat, poutník znavený.
Maminko,
je chladno kolem, prázdno nenávratné
mne drtí lačně ve svém náručí,
mé dluhy dnes a zítra splatné
protkané stříbrem vlasu jako vlákna pavoučí
prázdnotu mou promění v peníz žhavý*

*jejž čas mi otiskla u tvé hlavy
mé sopky očí jsou pramen horké lávy.*

*Maminko,
polibky mého mládí
jsou pečetě, jimiž můj život hýří,
maminko, mou těžkou ruku bolest právě svádí
psát slova, která já tu nikdy neosiřím.*

*Maminko,
svou tíhu na ramena беру,
dopíjím mládí a dál jdu mnoho mil-
maminko, jsi moje světlo, které září v šeru
mně prosebníku jako jasný cíl.*

Následující sbírky, které nebyly vydány, se nacházejí ve strojopisné podobě ve fondu J. M. Paláta.

Abeceda

Každá z básní nese název začínající jednotlivými hláskami. Existuje i maketa připravená k tisku. Nese však pozměněný název *Abeceda pro dospělé*.

Chvilky s měsícem

Jedná se o strojopis, pod nímž je kromě J. M. Paláta uvedeno jméno M. S. Váni.
Již samotné motto oslavuje měsíc: *Co se to za tebou tají
veliký měsíci
co to jen hrají*

paprsky mlčící...

Tyto básně by se daly považovat za tajemné, až mystické.

Báseň Nenáviděný měsíc

*Opilý nocí
a přec polobdělý
s jehlami v prstech
ojíněných rán
do krve rozdřen
o směr, temnem ztmělý,
dětinsky prostý
a přec pokárán.*

*I tak tě vidím
zlatý satanáši,
skulinou okna,
které nemá rám
usedáš za stůl,
na který se práší
a v prachu rozkládáš
svůj kouzelnický krám.*

Krystaly ticha

Básně v této sbírce nesou touhu a příslib něčeho nového, neznámého. Jejich názvy jsou toho důkazem: *Hledání, Neznámému světloňoši, Svítání, Slunečnému údolí.*

Lidé z malé vsi

Další verze nese již jiný název – *Básně z malé vsi.*

Námět pro napsání těchto básní našel J. M. Palát v osudech lidí žijících v Jablonci nad Nisou, kde on sám žil.

Podle vzpomínek syna Martina vyvolalo dílo různé ohlasy lidí, kteří byli pozváni na přednes. Někteří lidé v básních poznali sami sebe.

V úvodu tohoto strojopisu je napsáno: *Lidé z malé vsi jsou z masa*

*a kostí. Jmenují se pochopitelně
jinak, jsou ještě živí, některých
se bojím. Nemají rádi nadzdvihnuté
pokličky. Žiji s nimi téměř patnáct
let. A mám je ráda. Téměř všechny.
Se vším všudy!*

Již zde je patrná ironie, narážka ve spojení *Nemají rádi nadzdvihnuté pokličky*, kde básník tušil, že si lidé nebudou chtít nechat odkrýt své soukromí.

Nálezy

Původní verze.

Mezi materiály uloženými ve fondu J. M. Paláta ve Starých Hradech bylo také objeveno několik lektorských posudků na některé autorovy sbírky.

Neznámý autor v lektorském posudku na tuto sbírku navrhuje J. M. Palátovi nezůstávat u jeho tradičních veršů a posunout se dál. *Domnívám se, že tak zkušený autor, jakým Palát je, by měl jít dále i v jednoduchých lyrických popěvcích a nezůstávat tam, kde jsme se s ním setkali v jeho předcházejících knížkách.*

Autorem dalšího posudku je Vlastislav Hnízdo. Velmi kladně hodnotí třetí oddíl této sbírky. *Nejzdařilejší je podle mého soudu třetí oddíl nazvaný Nálezy. Příčina toho nespočívá jen v politické aktuálnosti jednotlivých básní (problém Číny, Berlína, likvidace kultu osobnosti, byrokratismu atp.), ale především v osobní zaujatosti autorově a konkrétnosti jednotlivých obrazů, které dávají básním velikou sdělnost a působivost.*

Básně ve druhém oddíle jsou podle V. Hnízda vykonstruované. Celkově však sbírku navrhuje k publikaci.

Polední déšť

Tato sbírka se nachází ve třech verzích, které se nijak výrazně neliší.

Básně by se daly charakterizovat jako optimistické. V některých se autor navrácí zpět do svého mládí, např. v básni nazvané *Heřmánek*, v níž vyjádřil svou asociaci vůně heřmánku s radostným obdobím.

*Ta vůně plazivá,
jež sluncem dýchá
v toužení ozvěn z propastného ticha,
jež tiše objímá
a svou září hladí –
táž vůně mámivá
v níž vane mé mládí.*

Názvy některých básní mají poetický nádech (např. *Řeka pohádek*, *Lovec*).

Sedm žalmů terezínského ticha

Tato sbírka byla pravděpodobně připravena k tisku, neboť soubor básní obsahoval také maketu. Sbírkou je doplněna fotografiemi Jana Kabíčka.

Časté opakování slov v básních vyvolává ve čtenáři pocit neklidu a nervozity.

V. Bursík ve svém lektorském posudku hodnotí sbírku takto: *U Paláta mám pocit, že někdy právě opačně obecně popisuje utrpení, zatímco by spíše měl umělecky analyzovat a téměř den po dni (i když ve zkratce) ukázat všední život v Terezíně, v jeho omezené „mnohotvárnosti“.*

Světelná znamení

U tohoto rukopisu básnické sbírky se vyskytuje poznámka *věnování* (pravděpodobně na památku Karolíně Světlé).

Takový čas

Básnickou sbírku *Takový čas* ohodnotila paní Svobodová ve svém lektorském posudku vesměs kladně. Lektorka ji doporučila do dalšího kola hodnocení bohužel neuvedené soutěže.

Tento posudek pochází z února roku 1962. *Hned při prvním čtení Palátových veršů lze v něm poznat autora zkušeného, s bohatou fantazií, i se schopností vzrušit čtenáře působivým básnickým obrazem.*

Autorka také neopomíjí vystihnout osobu J. M. Paláta. *Palát je básník i člověk něžného srdce, má upřímně rád lidi, těší se z jejich velkých úspěchů i drobných radostí, zarmucují ho jejich smutky a omyly.*

Podle jejích slov se Palátovi podařilo dobře vystihnout téma vypsane soutěže.

Druhý lektorský posudek, který se týká sbírky *Takový čas*, ji hodnotí opět pozitivně. Autora však neznáme.

Tato sbírka obsahuje básně politického ražení. Jejich tematika je aktuální pro danou dobu (úloha Sovětského svazu, boj za mír, kolonialismus, dobývání vesmíru, vzpomínky na květen 1945 aj.).

Druhou část sbírky tvoří subjektivní lyrika. Autor posudku píše: *Palátovy verše jsou založeny na obraze, metafoře či přirovnání, nikoli tedy na melodii, rytmu či rýmu (ač autor leckde rýmu dovedně využívá).*

Dále jsou zde uvedeny konkrétní příklady veršů, na nichž by měl J. M. Palát dále pracovat.

Variace

Ve fondu J. M. Paláta se nachází také fragment básnické sbírky *Variace*, obsahující tři básně, z nichž se u každé vyskytuje název *Variace 67*.

V první básni je podle mého názoru patrná zlá předtucha autora, strach z budoucnosti. Mohlo se také jednat o obavy z toho, zda bude moci pokračovat nadále ve své tvorbě.

*A tak si pískám
pískám na vrbičku
co nad Jizerou
škorpívala čas
Píšu a pískám si
pro sny i pro básničku
než prsty ztuhnou mi
a přijde - mráz!*

To všechno člověk

Jedná se o strojopis, který obsahuje kritické poznámky nezjištěného autora. Vyskytují se zde básně s různou tematikou. Všechny jsou však nezvyklé svým velkým rozsahem. Z tohoto důvodu bychom je mohli charakterizovat spíše jako pásma.

Básně vyskytující se na začátku sbírky působí poněkud těžkopádně, což je podle mého názoru způsobeno zhuštěním slov.

Některé básně vyvolávají ve čtenáři chmurné myšlenky, což je dáno pesimistickým laděním veršů.

Kromě těchto melancholicky zaměřených básní zde však najdeme i básně daleko optimističtější. Pro ukázkou by mohl sloužit např. úryvek z básně nazvané *Pozdravit každé ráno*.

*Pozdravit každé ráno básní
pozdravit je zpěvem
šuměním křídel
Rytmem srdce
i psacího stroje
Pozdravit je na zlomek vteřiny
tichem časů*

Další úryvek z básně nazvané *Září* pochází ze stejnojmenné sbírky a mohli

bychom ho také zařadit mezi pozitivně laděné verše.

Po lávkách

po březích

po lukách

kalíšky ocúnů

zvoní otavám

a přátelství

i taseným ostrícím

které už dívku ubohou

dávno neřežou do nohou

V Listech starohradské kroniky nechybí ani článek Palátova velmi dobrého přítele Vladimíra Mikoláška, básníka ze Železného Brodu. Týká se samotné osobnosti J. M. Paláta.

Tento článek je cenný především z toho důvodu, že se jedná o dosud nikde nezveřejněný rozhovor nahraný na magnetofonovém pásku, modifikovaný do písemné podoby.

J. M. Palát zde uvedl, že jeden z jeho nejceněnějších rukopisů byl nazvaný *Dotyky*. Jednalo se o rukopis, který byl již připraven k tisku, ale bohužel se nedochoval, zmizel neznámo kam. Podle slov autora se mu již nikdy nepodaří dát takový text dohromady.

Někdy večer uprostřed léta

Tato sbírka nese dva podtexty, a to tátovi k šedesátým narozeninám a z jeho posledních rukopisů.

Jedná se o výběr tří básní *Vyznání Jarmile*, *Bud' zdráv můj podzime* a *Někdy večer uprostřed léta*, jež se objevují v jiných předchozích sbírkách.

Palátovy články, studie, reportáže, fejetony

J. M. Palát byl nejen básníkem, ale i novinářem. Dokladem toho je jeho tvorba vytištěná v různých novinách a časopisech, v jejichž redakcích působil. Články různé tematiky, také však básně, bychom mohli najít např. v časopisu Mladé archy, deníku Stráž severu, týdeníku Severák, v Mladé frontě, krajském deníku Cesta míru, krajském deníku Průboji, deníku Vpřed, závodním časopisu Jiskra nebo v týdeníku Noviny Jablonecka. Zbývající část Palátovy novinářské tvorby byla zachována ve strojopisné podobě a nachází se v LA PNP.

Ukázky některých článků J. M. Paláta v deníku Stráž severu, které dokazují především jeho silné vlastenectví a pocit sounáležitosti s osudy lidí, jejichž životy byly zmítány tragickými úděly:

V článku nazvaném *Nezapomínejme*, který byl vytištěn 26. května 1945, autor odsuzuje především nacismus. Jedná se v podstatě o obžalobu zločinů páchaných na bezbranných dětech. Palát píše: *Ano, takoví byli a tak si počínali nacisté všude, kde provozovali svou „kulturu“.*⁸ Dále pokračuje výzvou: *Jejich krutost prostě neznala mezí. Na to nikdy nesmíme zapomenout.*⁹

Ve stejném vydání se objevuje článek *Jak jsme je poznali*. Autor zde opěvuje ruskou armádu. Patrná je euforie plynoucí z osvobození. J. M. Palát zde vyjádřil svůj vděk Sovětům.

Jak jsme je poznali

Ukázka části článku:

*Tisíce vojáků jsme pozdravili. Tisíckrát stiskli jsme jejich ruce. A dnes, kdy se díváme na jejich tváře mezi zbraněmi, na volajícího trubače – symbol nové nezlomné síly – slibujeme: nikdy, už nikdy se nerozloučíme, nikdy, už nikdy! Spjati společným utrpením, sloučení krví jedné pramatky, společně pochodujeme do nových dnů.*¹⁰

Umělec bojovník

⁸ Palát, J., M.: *Nezapomínejme*. Stráž severu. Ročník I, číslo 1, 1945, s. 3

⁹ tamtéž

¹⁰ Palát, J., M.: *Jak jsme je poznali*. Stráž severu. Ročník I, číslo 1, 1945, s. 4

Zde Palát vyzdvihuje osobnost akademického malíře Pavla Hložka. *Setkáváme se s ním v Liberci, kde řídí očištnou akci našeho pohraničí. Zrovna tak, jak bojoval v jablkynických lesích, ve dnech největšího revolučního kvasu, pokračuje v zápasu se zbytky nacistických hrdlořezů v lesích českého severu.*¹¹

Patrná je nenávist k nacistickým vojskům.

Tyto články jsou buď přímo uvedeny autorovým jménem, spíše je však pod nimi značka - pat- . Další značky, které J. M. Palát používal, jsou tyto: - p-, -jp-, -jmp-.

Palátova novinářská tvorba zachovaná ve strojopisné podobě

...a chválu jeho, že zpíváme

rozhlasová reportáž

leden 1971

podtitulek *vyprávění o předjaří, jednom zapomenutém slově i Fráňu Šrámkovi, který nikdy nepřestane patřit životu a mládí*

Jedná se o Palátovu vzpomínku na jeho vlastní dětství. Je zachycena v rozmluvě se synem, jenž se vyptává na flašinet, pro něj dosud neznámý, trochu záhadný předmět.

Tuto reportáž bychom mohli označit i za zamyšlení nad tím, proč bychom neměli zapomínat na věci staré, již nepoužívané.

A tak sedíme se synem vedle sebe a já mu povídám o jednom, pro něho už neznámém slově, které pro stovky starých, bezmocných Podoláků mělo tehdy před lety – zvuk spásy. Flašinet.

...a kamení tam roztloukal

článek

Zamyšlení nad původem vzniku textu písně *Cestář*.

A ve vlaku nashledanou

rozhlasový fejeton

¹¹ Palát, J., M.: Umělec – bojovník. Stráž severu. Ročník I, číslo 4, 1945, s. 3

Jedná se o dílo zachované ve strojopisné podobě. V něm se objevuje ústřední postava, jejíž jméno se však mění. J. M. Palát nebyl pravděpodobně rozhodnut, pod jakým jménem bude tato osoba vystupovat. Původně se měl dotyčný jmenovat Jirka. Na některých místech je však toto jméno přeškrtnuto a nahrazeno Martinem.

Martin (Jirka) čeká na vlak. Nachází se v poněkud melancholické náladě, zlobí se kvůli nepříznivému podzimnímu počasí.

Potkává dávného přítele Karla, který ho ve vlaku seznamuje se svými kamarády (zedníky). Všichni si společně povídají o každodenních životních útrapách, a to především o lidské sobeckosti.

Když Jirka stojí před nádražím a dívá se za mizícími postavami. Dívá se a neví, že prší, že je mlha, zima k uvztekání. Dívá se za těmi, kteří se dnes stali jeho přáteli. Kteří mu dnes řekli něco o tom, co je život. A Jirkova tvář je plna vnitřního štěstí. Už není sám, už má přátele. A jaké přátele.

Bývá zvykem...

článek

Týká se divadelního představení v Jablonci nad Nisou.

Dialogy s mládím

zamyšlení

Jedná se o zamyšlení nad smyslem života, chybami, kterých se lidé často dopouštějí. Tyto chyby spočívají podle Paláta především v tom, že lidé plýtvají s časem, nechávají si zbytečně propásnout šance, které se už nemusí opakovat. To si většinou uvědomují teprve, když už je pozdě na nápravu.

Autor se také zamýšlí nad lidským charakterem a vůlí.

Fláká se to...

článek

Pan Řehák představuje typického důchodce, který se zlobí na mládež. Podle jeho názoru se mladí lidé nevěnují žádným užitečným zálibám. Svůj volný čas tráví jen nečinným poflakováním.

Autor naráží na rozpor názorů mezi starší a mladší generací. Cílem bylo obhájit

mládež a ukázat, že ne všichni mladí jsou tak špatní. Z tohoto důvodu zmiňuje dva muže Mařana a Laimera, kteří se dětem intenzivně věnují a pomáhají jim.

Hodina ve vile Konráda Henleina

článek

Pojednává o prohlídce vily K. Henleina. Článek je popisný, autor zde podrobně vykreslil jednotlivé místnosti této honosné stavby.

Prostředí však působí stísněným dojmem. Palát hodnotí vybavení vily jako přeplácáný přepych.

Hřbitovní kvítí

zamyšlení

Pojednává o různých životních hodnotách.

Hřbitovy byly a zůstanou velikou přehlídkou sociálního třídění, pracovství a měšťácké bombastičnosti, citu i skromnosti, ale také filmovaného nářku se šilháním – co na to, ti kolem.

Já jsem připraven...

článek

Týká se častokrát nesmyslných předpisů, které nepočítají s obyčejnými lidmi.

Jak praví mudrosloví ...

článek

Autor kritizuje existenci skládky, která se nachází nedaleko jeho bydliště.

Jak se dostalo...

článek

Zabývá se koncentračními tábory v Rychnově a Rýnovicích.

Opět se jedná o kritiku, tentokrát však toho, že lidé, kteří stáli u zrodu koncentračních táborů a měli co dočinění s nacistickými praktikami, měli být očištěni.

Svět stvořený mozky i rukama těch, kteří od 8. května 1965 mají být omyti očištnou vodou západoněmecké justice.

K nástupu literárního mládí v Mladé Boleslavi

článek

Týká se tvorby začínajících mladých autorů.

Kapr

fejeton

Příběh se odehrává v době Vánoc. Rodina Dlouhých se rozhoduje, zda budou řízky kuřecí, vepřové, nebo z kapra. Protože nikdo z nich neví, nechávají to náhodě. Lvíček na minci rozhodne, že k večeři budou mít nakonec kapra. Maminka vše chystá, očekává příchod manžela, který by měl rybu zabít. Tatínek však telefonuje, že nemůže přijít z práce. Maminka si netroufá kapra zabít. Netuší, že si mezitím její synek, malý Jindřišek, hraje s rybou na balkóně. Když to maminka zjistí a chlapce s kamarádem na balkóně objeví, kapr sebou náhle mrskne a spadne naneštěstí z balkónu. Chlapci jsou zděšeni, mamince se evidentně uleví.

Celý tento příběh je humorně laděný a má vtipnou pointu.

Karolina Světlá...

článek

Pojednává o výpomoci spisovatelky Karolíny Světlé a jejích přátel dceři Karla Havlíčka Borovského, Zdeničce. Tito lidé se rozhodli uspořádat sbírku, která měla sirotka Zdeničku finančně zajistit.

Kdyby existoval...

článek

Zabývá se poklesem nekvalitnosti výrobků v automobilovém závodě v Rýnovicích.

Když to začne pálit...

článek

Týká se všeobecně tematiky a složitosti druhů práce.

Konec války – co s továrnou?

reportáž

Týká se existence a s ní spojených úkolů v automobilové továrně.

Léto toho roku...

reportáž

Pojednává o vzniku JZD Rýnovice 1. září 1955.

Listy z holandského zápisníku

fragment

Autor vypráví o úspěšném vystoupení pěveckého souboru Janáčkův v Holandsku.

Maxim Gorkij – člověk

článek

Autor věnuje tento článek osobnosti Maxima Gorkého.

Město se protáhlo

článek

Pojednává o zájezdu lidí z Vyškova, kteří přijeli do Liberce. Autor se pozastavuje nad tím faktem, že mají o Liberci zkreslené a nepřesné informace.

V každém případě není Liberec jenom LVT s šipkou připomínající dominia Velké Británie, ale město s minulostí pořádně dramatickou i přítomností perspektivami stejně zajímavými.

Minuty s reklamou

článek

Jedná se o článek, v němž se Palát zamýšlí nad vlivem reklamy na dětskou duši. Za všechno chtějí jen „dobrůtky“.

Na silnici po pravém

článek

Pojednává o vývozu našich vozů do NDR.

Na vlastní oči

článek

V tomto článku se Palát zaměřuje na státní stíhací stanic.

Nedělejte z nás chuligány

komentář k anketě

Autor se vrací k anketě, prostřednictvím které bylo zjištěno, jaké rozpory existují mezi starší a mladší generací. Zabývá se tím, že staří lidé často kritizují a odsuzují mladé bez toho, že by se snažili poznat, jací doopravdy jsou.

Vždycky však bude třeba mladému člověku věřit, mít trpělivost s ním diskutovat, nevystupovat z pozice síly všemoudrého vychovatele, ale vedle mladého člověka omládnout, pochopit jeho mentalitu, zkoumat příčiny názorů a vždycky do všech důsledků si uvědomovat, že každý dospělý člověk není ničím jiným než zrcadlem, ve kterém se odráží příklad, který táhne. Nejde o nic víc ani o nic méně, aby to byly dobré příklady.

Nejsou to...

článek

Palát se zabývá problematikou spolupráce mezi školou a rodiči. Zdůrazňuje důležitost jejich vzájemné účasti a podpory.

Nemine téměř týden

článek

V tomto článku Palát kritizuje umělce, kteří si nechávají zaplatit více vystoupení, než ve skutečnosti absolvují.

Nikdy už nesmí přijít chvíle

Jedná se o úvodník k 3. ročníku literárního časopisu Mladé Archy.

Nové ženy

článek

Týká se družstevníků.

O fejetonu

článek

V tomto článku autor podal charakteristiku fejetonu.

O horroru zrozeném v perníku

článek

Podle autora by měla rodina spolupracovat se školou. Jako autor byl uveden Martin Palát – syn.

O ne hospodárném...

článek

Věnuje se problémům spojeným se zbytečným plýtváním a potiskováním papíru.

O tajemství malíře Vladimíra Komárka

článek

Zachováno pouze pár řádků.

O věcech neobyčejně obyčejných

článek

Palát vyjadřuje svou upřímnou radost nad laskavostí některých lidí. *Lidi, to vám je krása, když za pultem jsou lidi.*

Neopomíná ale s hořkostí dodat, že na světě jsou a stále budou nespolehliví lidé (např. v uhelných skladech ve Mšeně).

Ohlasy na články

zamyšlení

O Rýnovicích.

Otec a syn

sloupek

Palát vypráví o tom, jak se potkal se svým známým Vladimírem (příjmení není uvedeno, ale pravděpodobně se jednalo o Vladimíra Mikoláška) na jedné výstavě.

A tak si myslím, abyste si šli prohlédnout výstavku o Ivanu Olbrachtovi a Antalu Staškovi v krajské knihovně - také.

Studie

Charlotta Garrigue-Masaryková

V této studii, uchované ve strojopisné podobě, se J. M. Palát vyznává z obdivu k manželce prvního československého prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka.

Kromě obdivu k této nezapomenutelné ženě neopomíjí poznamenat, jak moc je důležitá osobnost ženy vůbec. Podle Paláta je právě žena důležitým a stabilním bodem každé rodiny.

Ve studii také mluví o idylickém soužití prezidentského páru. *Manželství Masarykových bylo šťastné a nerušené ani vnějšími, ani vnitřními poruchami.*

Jarmila Glazarová

Studie s podtitulem *Vývoj a proměny obraznosti v díle autorky*

Autor se v tomto strojopise zabývá díly spisovatelky Jarmily Glazarové, hodnotí je velmi kladně. Vyzdvihuje dílo *Místopis srdce*, v němž se autorka vyznává ze své lásky k rodnému kraji.

Měl jsem osobní příležitost mnohokrát s národní umělkyní JG rozmlouvat. Jako vzácný odkaz chovám její korespondenci. Mohu jen potvrdit, kudy vedl onen veliký oblouk, kterým se vracela k šumící Jizeře, jak v připočítávaných letech tohoto požehnaného života se stále víc prosazovalo dětství, touha po místech, kde byla d o m a, když poprvé otevřela oči, a odkud odešla na velikou pouť člověka na věky poznamenaného prvními zážitky a vjemy.

Vývoj názorů F. X. Šaldy na Jaroslava Vrchlického

Jedná se o studii, v níž J. M. Palát pozitivně hodnotí výraznou osobnost české kritiky, F. X. Šaldy. *Nebyl překonán především ve svém rozsáhlém a hlubokém poznání literatury domácí, ale především evropské a do značné míry i světové.*

Osobnost F. X. Šaldy nebyla podle autora jednoznačná, což se týká především

jeho kritických soudů. *Jsou desítky důkazů, že dovedl tam, kde dříve zatracoval, nalézt slova uznání, když další dílo autora – před tím často nemilosrdně kritizovaného – si zasloužilo své místo na slunci literárního nebe.*

Studie se zabývá proměnou Šaldova názoru na Jaroslava Vrchlického. Kritické soudy a odmítání v devadesátých letech ve studii *Jaroslav Vrchlický intimní*, změna názoru na tvorbu v letech třicátých.

Autor studie hodnotí změnu názoru. *Nedomnívám se, že lze mluvit o Šaldově rehabilitaci Vrchlického.* Dále J. M. Palát píše: *Obdiv a úcta před genialitou se měnila v úzkost a strach právě o tuto genialitu. Tak lze vysvětlit a také zcela pochopit, proč ve svých několika poznámkách o Jaroslavu Vrchlickém dokázal Šalda poctivě a upřímně se vyznat ze svého lidsky kritického stanoviska a postavit se za to dobré, co přežívá z díla Vrchlického dodnes.*

Palátovy lektorské posudky na díla různých autorů

Během studování materiálů, jejichž autorem je J. M. Palát, jsem měla příležitost přečíst velký počet lektorských posudků, které napsal na různá díla. Považuji i tyto posudky za přinejmenším zajímavé podklady dokazující rozmanitost tvorby tohoto autora.

J. M. Palát se snažil být objektivní, ve svém hodnocení některých děl dokázal být přímo nekompromisní. Jestliže dané dílo nedosahovalo potřebných kvalit, vyjádřil jasně své záporné hodnocení.

Povídka ***Zlaté časy*** (Josef Bartoň)

Autor posudku nedoporučuje dílo k ocenění, vytýká J. Bartoňovi především jeho sentimentalitu. *Autor prostě píše, jak se mu vzpomínky mihají hlavou.*

Povídky ***Místo*** (Jindřich Beránek)

V úvodu autor chválí: *Zaujalo mne v Buriánkových povídkách několik rysů – především míra jejich intelektualismu, která rozhodně převyšuje empirii.* Avšak dále pokračuje: *Je ovšem třeba říci – i když zatím není třeba dělat rozbor jednotlivých povídek – že jejich úroveň není vyrovnaná.*

Můžeme tedy konstatovat, že Palát nebyl až tolik spokojený s kvalitou tohoto díla.

Detektivní novela ***Třináct neúplných*** (V. P. Borovička)

Palát zde upozorňuje na místa, v nichž se objevují chyby. Věřící, že se dají opravit. Posudek však uzavírá slovy: *Myslím si však, že příběh sám na vydání knížky nestačí.*

Turistické pohádky (Helena Brucínská)

Palátovův posudek se nese ve stylu kritiky. *I pohádka má své přísné požadavky*

na literární a vypravěčské kvality, i na logiku děje a samozřejmě na přesvědčivost.

Dále pokračuje: *Texty jsou často rozvleklé, upovídané, primitivní. I pohádkový jazyk musí mít ryze čistotu.*

Dobrodružný příběh pro mládež ***Trojka z podzemí*** (J. K. Čemus)

J. M. Palát hodnotí dílo skutečně jako dobrodružný příběh, spekuluje však nad jeho kvalitou. Tento rukopis nemohl podle autora v soutěži obstát.

Z následujících řádků vyplývá ironický tón. *Především pro svůj primitivní jazyk, pro vyprávění jedním dechem, bez hlubšího zkoumání umělecké formy, pro pocit, že kdysi podobný rukopis mohl obstát třeba v nakladatelství L. Šeby na Vinohradech, ale není to možné dnes, kdy nestačí dobrodružný obsah k zakrytí literárních děl, kterých je v textu jak hvězd na nebi.*

Honza kouzelníkem (Bohumil Diviš)

Palát není s tímto dílem spokojen, z jeho slov zaznívá kritika: *Je to pokusnická práce. Autor se vydal na průzkum svých vlastních možností.*

Filmový scénář ***Ves pod Řípem*** (František Dobiáš)

Podle autorových slov se nejedná o scénář dostatečně dobrý pro film. *Především se domnívám, že autor nevidí dost filmově.*

Drotar Juro (Emil Dolenský)

Autor posudku píše: *Kdybych měl zařadit po formální stránce „Drotara Juru“, nazval bych jej kronikou lidských vztahů.*

Dílo zhodnotil celkově velmi kladně a doporučil jej ocenit čestným uznáním.

Ze závětří Železných hor a stínů Cordillier (Josef Dostál)

J. M. Palát autora díla velmi chválí: *Jeho autobiografický román je především napsán pozoruhodně současným a svěžím stylem, obohacen o rozvíjenou formu projevu, až výrazným příměrům a jemnému humoru. Změny však dílo podle něj vyžaduje: Text potřebuje řadu zásahů. Autor by měl vypustit některé drobnější epizody.*

Nisa (Anna Drahá)

Autorka své dílo označila za román, podle J. M. P. se spíše ale jedná o kronikářský záznam. Doporučuje ho celé přepracovat.

Morality (Jiří Drtil)

Dílo autor nijak nevyzdvihuje, ani neztrácuje. *Je to především převážně subjektivní názorové třídění myšlenek, někde trošku spekulativních, ale v celku zůstávající na úrovni průměru.*

Neobyčejná dobrodružství severočeského rebela (M. Franěk)

V tomto posudku je znatelná ostrá kritika daného díla. Podle J. M. Paláta si autor nedal na práci nijak záležet. *Celý příběh je napsán primitivně, bez snahy po stylové čistotě, dalo by se říci, že je odbyt, až to místy není hezké.*

Gigantův stín (V. Fryček)

Podle J. M. Paláta se autorovi podařilo dodržet mnoho prvků, které jsou podstatné pro drama, avšak celkově dílo nedosahuje takové kvality, aby mohlo být hodnoceno jako opravdové drama.

V závěru se autor zabývá čtvrtým dějstvím, které hodnotí jako nejslabší část díla, jako pouhé řečnění. *Dramatická fabule obsažená v životě jedince, který se stává nositelem děje, vyžaduje mistrovské ovládání dramatických zákonů, vyhraněný cit míry*

pro živé a pulzující, smysl pro kompozici a stavbu, dramatu i zvládnutí ideje, která musí být v akci.

Divadelní hra ***Ve větru*** (Jitka Funková)

Podle autora se nejedná o kvalitní dílo, je to spíše přeslazený a sentimentální příběh. *Příběh je běžný, stokrát žitý. Dalo by se nalézt tisíc vět, které by ukázaly na povrchní přístup k myšlení jednajících postav a stěží několik, které by ocenily místa živých dialogů. A to je všechno. Ve větru hra, tak i autorka. Škoda.*

Vlkodlaci (Miroslav Hájek)

V tomto posudku je znatelná ostrá kritika. Podle J. M. Paláta se v žádném případě nejedná o dílo vysokých kvalit. Naopak je to pouhý pokus. *Nelze, nikde, nikdy a nijak použít, než jako čtení pro nejbližší příbuzné.*

Román ***Dům na nábreží*** (Arnošt Herman)

Autor hodnotí příběhy v tomto díle jako velmi vykonstruované a rozvleklé. *Především vidím základní nedostatek v tom, že autor bez ohledu na zákony logiky figury oživí a míchá podle potřeby a vlastní vůle. Tím, že jejich typizace není od začátku vyhraněna dochází nutně k tomu, že autor se stává režisérem vnucujícím postavám svou vůli.*

Román ***V zámostí*** (Marie Hovořáková)

Palát toto dílo hodnotí veskrze kladně. Obzvlášť ho zaujaly působivé pasáže, které pojednávají o životě, lidech a událostech jedné vsi, a to především příběhy dětí.

Avšak příliš často se autorka nechá unést prostředím a situací (nikoliv dějem) a předlouze vypráví, líčí, popisuje!

Celkově charakterizuje dílo spíše jako dokument vesnice, který si ale zaslouží ocenění.

Novela *Konec dcery šosáka* (Jan Jaške)

Z Palátova posudku na tuto novelu vyplývá velmi negativní postoj k jazykové stránce díla. *Forma je jednoduchá a přece v celé novele je vidět jak autorův slovník je chudý, místy až primitivní.*

Kromě kritiky jazykového plánu Palát vytýká autorovi samotný záměr.

Smrt na rozkaz (I. M. Jedlička – redaktor Zemědělských novin)

Už v úvodu zaznívají tvrdá slova kritiky. J. M. P. hodnotí *Smrt na rozkaz* jako velmi průměrný příběh, který má plno stylistických a jazykových nedostatků. *Je také s podivem, kolik stylistických neobratností a vyjadřovacích primitivismů autor shromáždil.*

Povídky *Dobrý den, živote!* (Milada Jirková)

Za velký klad těchto povídek autor považuje to, že se M. Jirková zabývá problematikou současného mládí. *Především bych zdůraznil, že život problémů je největším kladem povídek. Její mladí lidé jsou z masa a kostí, opravdoví a nekaširovaní /i když autorka zbytečně přehání jejich žargonové vyjadřování/, jsou své a dnešní a přitom rozhodně nezidealizovaní. Autorka věří v sílu mládí, její rvavost, nebojácnost, je optimistická i v řešení příběhů.*

Krajem podještědským (Otakar Kadava)

J. M. Palát hodnotí toto dílo jako nepříliš fundovanou publikaci, která v žádném případě nedosahuje požadovaných kvalit. Ve své kritice postupuje dál a porovnává jej s dílem pana Špičáka, jehož tvorba mu připadá podstatně obsažnější, s větší vypovídací hodnotou.

O. Kadava podle autora pouze naznačil určité spojitosti spisovatelky Karolíny Světlé s Podještědím, jejím rodným krajem.

Mezi námi děvčaty (Aleš Kleprlík dále jen A. Kleprlík)

Palát dílo kritizuje a považuje ho spíše za jakýsi základ do kabaretu. *Jako celek lze o textu mezi námi děvčaty říci, že je na podprůměrné úrovni našeho současného humoru.*

Souhvězdí (A. Kleprlík) – sci-fi

Hned v úvodu J. M. Palát naznačuje, že si spisovatel Kleprlík vybral velmi obtížný žánr. *V té předlouhé řadě vynikající, dobré i špatné literatury z časů a o časech příštích, kde fantazie balancuje na jehle nad propastí absurdity, je to úkol rovnající se odvaze člověka přecházejícího průsmyk svatého Bernarda dejme tomu v lednu – v bačkorách.*

Na závěr však Palát dává Kleprlíkovi jistou naději, že jeho dílo bude už brzy splňovat kritéria potřebná k vydání.

Všichni rozumíme (A. Kleprlík)

Podle Palátových slov měl Kleprlík problémy už se samotným tématem. *Zdá se, že si autor nevěděl tak docela rady s tématem, které si vybral a že se uchýlil k obvyklým výrazovým prostředkům, přičemž větší pečlivost a hlubší promyšlení by přineslo i účinnější formu, když záměr lze právem ocenit.*

Připouští, že po určitých úpravách by se mohlo dílo použít do vysílání.

Rozhlasová pásma

Všechna jsou uchována ve strojopisné podobě. J. M. Palát se v těchto dílech pravděpodobně snažil vyzdvihnout talent některých známých osobností (např. E. Basse, J. Fučíka, T. G. Masaryka aj.). Je zde patrná snaha o oslovení posluchače. Pravděpodobně se však již dnes nedá zjistit, zda byla určena pouze konkrétní skupině lidí.

Člověk z maringotky

Palát vyzdvihuje především píli a talent E. Basse. Obdivuje se jeho orientaci v cirkusovém prostředí a jeho podrobné znalosti.

Desítky let dovedl sbírat materiál pro napsání krátké črty, ze které se později zrodil Cirkus Humberto i Lidé z maringotek. Znal dokonale život manéží a sportovních hřišť, zápasnických arén i těžkou práci artistů.

Agitka

Jedná se o agitaci Svazu české mládeže v Liberci z roku 1945. Z textu vyplývá odhodlání mladé generace ke změnám, viz ukázka.

*Vždyť jsme všichni
jako stromy,
vydržíme, neklesnem,
když dál všichni svorně
půjdem,
rozhoupáme celou zem.*

Beseda mladých

Palát vyzdvihuje osobnost J. Fučíka.

*Hlas 3./ Julek Fučík nám odkázal
život! Život, který on sám miloval
ve všech jeho projevech a pro který
také zemřel.
Julek byl člověk...*

Když zraje žito

Jedná se o pásmo s nádechem propagace komunistických myšlenek a s tím související oslavy Sovětského svazu.

*Učíme se hospodařit společně.
Učí nás sovětští kolchozníci.*

Den na Protěži

Je to pásmo, které nese prvky reportáže, ale obsahuje také zpěvy.

Dětem, které se dobře učily

Toto pásmo Palát věnoval dětem. Snažil se poukázat na důležitost a význam četby knih pro dětského čtenáře. Vyzdvihl osobu básníka Svatopluka Čecha.

...dnes před 96 lety...

Jedná se o úvodní slovo k pásmu o T. G. Masarykovi. *Dnes před 96 lety se narodil největší muž českého národa, kterého i my, mladí občané a občanky státu, jenž on vybojoval, chceme vzpomenout.*

Duchcov 4. 2. 1931

Je to pásmo, v němž zaznívá Palátova ostrá kritika nelidských podmínek, v nichž museli žít prostí havíři, viz ukázka.

V únoru 1931 šli silnicí k Duchcovu zástupy hladových, zoufalých havířů, jejich žen a dětí... Šli se zeptat jak dlouho ještě budou sát z jejich mozolů a krve ti, kterým patřily šachty, země i obloha.

Festival – Berlín 1951

Jedná se o scénář.

*Hlas 2: My chceme mír, my, mladí lidé,
jen v míru vybudujem,
oč ve válce se přijde.
Mír chceme.*

Knihovničky

Jedná se o dvě rozhlasová pásma.

Květen 1929

Prosinec 1920

(Poznámka *Pásmo pro ČSM*)

V tomto pásmu je patrná silná citová vazba k rodné zemi, oslava vlastenectví.

*My lidé jsme tato zem
zem plná ran zem přesto milovaná
zem stokrát odraná
zem k popravišti hnaná
zem kamení hor a řek
zem našich domovů*

zem našich kolébek.

Lidice

V tomto pásmu Palát vyjadřuje svůj odpor k fašismu. Napětí cítíme ve všech verších, napomáhá tomu gradace děje.

*V těch dnech, kdy děti kradmo dívaly se
na slzy matek, matně tajené,
a tiše z domků, tiše odcházely.
Ne, nehrály si, jenom pěstičkami
si podpíraly těžké kvítky hlav.
V těch dnech, kdy ani ptáci nezpívali,
jen ticho táhlo po zdech, po osení,
a do ran čerstvých sypalo nám sůl
Znavené ruce listonošů
na cárech novin roznášely smrt*

Pásmo je obohaceno i básněmi jiných autorů (nechybí např. *Jobova noc* od básníka Františka Hrubína).

Zaznívá další silná kritika krutosti fašistických vojsk.

*Dne 10. června 1942 byla bezpříkladnou
surovostí našich fašistických nepřátel
zničena a se zemí srovnána obce Lidice
v politickém okrese kladenském obyvatelstvo
obce Lidic bylo povražděno nebo odvečeno
mimo obvod a jméno obce Lidice mělo být
podle úmyslu barbarských Němců
navždy vyhlazeno.*

V další části vyzývá autor k odporu proti zlým silám: *Nuž, větre, bij: my lidé máme čelo, i rvát se dovedem, i k boji stačí dech.*

Malý knižní magazín

Jedná se o pásmo, v němž se autor zabývá problematikou chybějícího papíru na vydávání knih.

Mnichov

Týká se stoupající pozice „henleinovců“ v Liberci.

*Zničit Československo
bylo jejich zběsilou touhou
ovládnutí zemí Střední
Evropy a zejména Čech,
Moravy i Slovenska bylo cílem
Německého imperialismu.*

Pod tímto dílem se objevuje nejen jméno J. M. Paláta, ale i Jiřího Procházky.

Motory hřmí pod horami

Jedná se o pásmo, které J. M. Palát napsal v roce 1971.

Autor se navrací do nedávné historie, konkrétně do období války, kdy byla v Rýnovicích vystavěna pobočka německé firmy Weiss-Werke Jena. Do tohoto závodu bylo zavléčeno mnoho lidí, kteří v něm byli později uvězněni.

Třicet let zvolna smazávalo z paměti mnohé z onoho času. Z některých příběhů se stávají legendy, je třeba pečlivě stírat názory zvěstí z reálných faktů. Je to možné jedině tehdy, když jsou vydávána svědectví přímými pamětníky, kdy vstoupíte i po třiceti letech do míst, kde se odehrával tichý a neústupný boj otroků a otrokářů.

Píseň o čísle 5

Jde o pásmo, u jehož zrodu stáli J. M. Palát a Miroslav Kalous. Vyzdvihovali účelnost pětiletých plánů.

Setkání se spisovatelem Vojtěchem Cachem

V tomto díle vyzdvihuje autor talent novináře a spisovatele Vojtěcha Cacha. Svou pozornost zaměřuje především na díla z hornického prostředí, která mají téměř reportážní charakter.

Podle J. M. Paláta mají tedy velmi významnou vypovídací hodnotu. *A tak smíme letos zařadit do svých knihoven významnou knížku, která zůstane historickým dokumentem pro celý severočeský hnědouhelný revír; ve kterém Vojtěch Cach přesvědčivým způsobem zachytil veliké převratné události na šachtách a lomech pod Krušnými horami.*

Stránky z dějin Jablonecka

Podtitul *Pásmo k padesátému výročí Velké říjnové socialistické revoluce*

Toto dílo se skládá ze tří jednotlivých pásem nazvaných *Podzemní štoly v Rýnovicích*, *Holandský malíř*, *Příběh s harfou*. Všechna tato pásma tematicky souvisejí s problematikou závodu firmy Weiss-Werke v Rýnovicích, kterou se autor zabývá v již zmiňované studii nazvané *Motory hřmí pod horami*.

V prvním pásmu se jedná o diskuzi nad existencí a užíváním podzemní štoly a chodby vyvrtané v Prosečském hřebenu. *Názory na účel prostor se rozcházejí. Podzemí mělo sloužit jako kryt pro rýnovickou automobilku, která tehdy vyráběla Zeissovou optiku a součásti řízených střel.*

Druhé pásmo pojednává o tom, že jedním z vězňů v této továrně byl i malíř pocházející z Holandska, jehož tělo bylo objeveno při exhumaci obětí v roce 1946. U tohoto člověka byly nalezeny malířské potřeby. *Nad bývalou závodní jídelnou automobilky, kde jsou nyní sklady, byl přísně střežený objekt. Ze zdí ještě dnes vyčnívají*

konsoly pro ostnatý drát a vedení vysokého napětí. A mezi okny na zdech kdosi – snad právě onen mrtvý malíř – namaloval několik obrazů.

Třetí pásmo vypráví o původu harfy, která byla v továrně objevena. Podle autora patřila pravděpodobně jednomu z hudebníků divadelního orchestru v Krakově, jehož členové byli do továrny odvezeni a následně i uvězněni. *Někteří hudebníci byli odvezeni, většinou opět i s nástroji, ještě před koncem války. Někteří se vrátili po jejím skončení. Harfa tady zůstala. Kdo by se s ní tahal, když šlo o holý život... tak to asi viděl její majitel.*

Nejdůležitější autorova myšlenka vyplývající z obsahů všech tří pásem je vyslovena právě v závěrečném pásmu: *Jsem přesvědčen, že události spjaté přímo s výstavbou továrny v Rýnovicích i s osudy vězňů si zaslouží, aby se shledaly a mohly být – po důkladném zkoumání – dokumentárně zpracovány. Už proto, že ubývá těch, kteří přežili a stále více přibývá mladých lidí, kteří nedávné minulosti naslouchají jako dávné historii.*

Vyprávění o horách Jizerských, jejich bohatství a slávě minulé, přítomné i budoucí...

V tomto pásmu autor vzpomíná na protržení hráze na Bílé Desné, která měla za následek usmrcení mnoha nevinných lidí. Dílo však také vypovídá o historii, sklářství a osídlování tohoto kraje. *Počátky výroby skla na Jablonecku sahají však až do poloviny 16. století, kdy sem přišli první skláři, přilákáni nesmírným lesním bohatstvím a založili sklářské osady Mšeno u Jablonce nad Nisou, Huť u Zásady, Rejdice a Bedřichov.*

Pohádky a bajky

Většina pohádek nevyniká rozsahem, jedná se spíše o kratší díla. Vystupují v nich lidé, zvířata i nadpřirozené bytosti. Pohádky nemají jednotný společný rys. Některé jsou vtipné, u jiných je znatelný poučný charakter.

Autor v pohádkách užíval především stručný, avšak výstižný jazyk.

Jak si králík poradil

Tato pohádka vypráví o králíkovi, který se se svými mláďaty usadil v keříčku na pastvině, kde se páslo stádo krav. Vůdcem tohoto stáda byl zlý a nevrlý býk, který králičí hnízdo objevil. Když zjistil, že byl králičí tatínek pryč, začal malé králíčky strašit. Když se králičí otec vrátil zpět, mláďata si mu na býka stěžovala. Králík se rozhodl, že se pomstí. Druhý den se už nemohl dočkat stáda. Jakmile se k hnízdu přiblížil býk, skočil mu do ucha a začal ho kousat a škrábat. Starý býk celý vystrašený utekl a už nikdy králičí rodinu nestrašil.

Krátký len

Jedná se o velmi krátké, avšak vtipné dílo.

Jeden starý muž tkal len. Když mu došel, musil jít do města pro nový.

Kdyby byl ten len delší, byla by delší i pohádka.

Takhle musíme teď počkat, až si děda donese nový len.

Loupežníkovu lož

V tomto díle vystupují lidé a nadpřirozené bytosti tak, jak to v pohádkách bývá.

Tato pohádka vypráví o chudém muži, který byl velmi smutný, neboť neměl dost peněz k tomu, aby zaplatil vysoké daně. Náhle se před ním objevil cizinec, který mu nabídl finanční pomoc. Muž však musel podepsat úmluvu, v níž se zavázal odevzdat za šestnáct let něco, co měl právě doma a nevěděl o tom.

Když přišel domů, zjistil, že se mu narodil syn a okamžitě mu došlo, že se setkal se samotným ďáblem.

Roky ubíhaly. Blížily se chlapcovy narozeniny a muž byl den ode dne smutnější. Synek se tatínka zeptal na důvod jeho zármutku a on mu pověděl celou pravdu. Chlapec se rozhodl, že se vydá do pekla, aby získal smlouvu zpět. Na cestu si vzal meč a svěcenou vodu. Šel hustým lesem a ztratil se. Bloudil dlouho, naštěstí však došel až k chalupě, v níž žila stará žena. Chtěla ho odehnat, protože se měl domů vrátit zlý loupežník *Lipskulijan*. Mladík se však nevzdal a vyčkal loupežníkovu příchodu. Když loupežník dorazil, společně se s chlapcem najedl a napil a vyslechl jeho trápení.

Další den se mládenec opět vydal na cestu. Nakonec skutečně do pekla dorazil a žádal od nejvyššího pekelného vládce zpět tatínkovu úmluvu. Navíc jej pokropil svěcenou vodou, kterou měl stále u sebe. Čert o žádné dohodě nevěděl, nechal tedy svolat všechny své pekelníky. Jeden se přiznal. Nejvyšší vládce přikázal úmluvu chlapci vrátit a pohrozil mladému čertovi *Lipskulijanovým ložem*. Toho se dotýčný zalekl a smlouvu raději vydal. Chlapec přemýšlel nad trestem, kterým nejvyšší hrozil a trval na vysvětlení. Dozvěděl se, že se jednalo o lože, které bylo připraveno pro onoho loupežníka, s nímž se setkal.

Chlapec se vydal na cestu zpět a zastavil se i u *Lipskulijana*, aby mu pověděl o tom, co se právě dozvěděl. Loupežník byl z jeho slov vystrašený a prosil chlapce o radu. Mládenec zasadil malou větvičku a řekl mu, že jeho odpuštění přijde teprve tehdy, až na větvičce vyrostou jablka.

Uběhlo několik let a z chlapce se stal biskup. Jednoho dne jel se svým sluhou lesem a po cestě narazili na strom plný jablíček. Sluha nemohl odolat a chtěl jedno utrhnout. Avšak tajemný hlas mu to zakázal. Sluha byl celý vystrašený. Biskup mezitím vylezl z kočáru a náhle uviděl u stromu loupežníka. Vyzpovídal ho a dal mu odpuštění. *Lipskulijan* se v tu chvíli proměnil v prach.

Pohádka končí dobře: *K nebesům letěla bílá holubice. Biskup poznal, že milosrdný Bůh odpustil hroznému loupežníku jeho hříchy a smíloval se nad ním.*

Proč děti neběhají hned od narození

Jedná se o pohádku náboženského charakteru.

Vypráví o tom, jak Bůh chtěl, aby první matka na zemi nechala své právě narozené děťátko běhat po svých. Matka se však o své dítě bála. Pánbůh ji tedy odvětil, aby si dítě v náručí nechala ještě celý rok a den.

Dílo končí těmito slovy: *A tak od toho dne musí matky své děti nosit a chovat po celý rok a den, než jejich maličké začnou běhat, a někdy ještě déle.*

Bajky

Byly nalezeny pouze dvě bajky. Liší se svým rozsahem.

Muž a sova

Byli jednou muž a sova.

Měli své domy postavené proti sobě.

Muž seděl v prvním, sova v druhém domě.

Muž se díval na sovu a sova na muže a muž zase na sovu a sova znovu na muže – a jestli jsou živi, jistě se na sebe dívají dodnes.

Válka mezi čtyřnožci a ptáky

Tato bajka vypráví o sporu mezi čtyřnohými zvířaty a ptáky. Spor vedl až k vypuknutí války mezi nimi.

Ptáci se rozhodli vyslat vránu jako vyzvědače, aby zjistila protivníkovy plány. Čtyřnohá zvířata si do čela zvolila lišku.

Vrána vyzradila plán čtyřnožců. Utkali se v bitvě a sršni napadli lišku a začali ji bodat. Čtyřnožci válku prohráli a postavili lišku před soud. *Protože tvou vinou, liško, jsme nyní v celém zvířecím světě tak zahanbeni a všichni se nám posmívají, nesmíš déle bydlet na zemi.* Rozhodli se lišce zakázat ve dne vylézat ze své nory ven.

A tak to zůstalo až do dneška. Lišky bydlí v děrách, a jenom jako zloději vycházejí na lov a hubí ptáky i čtvernožce.

Povídky

Bylo to k jaru (další stejná verze nese název *Jiskra*)

Jedná se o příběh, v němž autor popisuje krátkou historii rodiny Viktora Rohlika a jeho nastávající manželky Hedviky. Viktor je mladý a šikovný muž, který se vyzná v elektrice. Lidé ho mají rádi, neboť vše dokáže opravit. Rodina se stěhuje do Viktorova rodiště, a to pravděpodobně v době okupace: *To už bílé punčochy a špinavý řev zfanatizovaných fašistů zněl pohraničím. A tehdy, když karty, které Mnichovské čtyřce pomáhali míchat čeští a slovenští zaprodanci buržoasie, se stěhoval Viktor Rohlik se svou ženou zpět do maličkého vechtrahausu u trati Praha Turnov. Tísnil se tam několik měsíců, ale co bylo uskrovnění dvou rodin proti utrpení, do kterého byl prodán český národ.*

Autor zde jasně vyjádřil svůj odpor k uzavření Mnichovské dohody.

Dny

Tato povídka vypráví o mladém chlapci Janu Markovi, který se právě chystá složit maturitní zkoušku. Ve svých vzpomínkách se navrácí ke svému mrtvému otci. Vybavuje si společně prožité chvíle, a tak se čtenář dozvídá, proč jeho otec zemřel. Janův otec poslouchal v době zákazu rozhlas. *Špinavě šedá obálka ležela na kraji tátova psacího stolu. Drze se dívala po pracovně a já ji začal hrozně nenávidět.*

Poté byly v jejich bytě nalezeny dvě elektronky. *Za dva měsíce od oné soboty ho zatkli. V zásuvce psacího stolu našli dvě vysílací elektronky. Na podlahu vysypali odpory a kondenzátory, šlapali po nich, nezakrývajíce radost z kořisti.* Otec byl zatčen a ve vězení spáchal sebevraždu.

Povídka končí překvapivě. Marek objeví na půdě dvě krabice plné součástek, které používal jeho tatínek a právě ony rozhodnou, jakým směrem se bude jeho osud odvíjet. *Z každé uložené svorky, ze svítku cínu, z roztříděných odporů a cívek, - z celé té čisté pečlivosti se zvedly tátovy ruce. Do té doby jsem nikdy v sobě nenalezl vztah k drátům a pájce, k magickým očím vysílačů, ke klukovským debatám o transformátorech. Dvě lepenkové krabice, nalezené na půdě pod haldou krámů,*

rozdělily můj čas.

Dva lístky

V této krátké povídce se autor snažil jasně a výstižně naznačit problematiku rasismu. Je zde patrný autorův soucit.

Mladá žena nabízela volné lístky do kina. Okolo ní se zatím shromáždil hlouček dětí. Mezi těmito dětmi bylo i malé snědé děvčátko, které prosilo o dva lístky. Žena však pohrdavě odpovíděla: *“To víš, zrovna tobě,” a namalované rty v úsměšku dodávají, “cikáně!”*

Hlava

Dílo vypráví o chlapci, jehož rodina žije nedaleko vlakových kolejí. Bohužel jsou tak všichni členové často svědky sebevražedných činů nešťastných lidí.

Jednoho dne se chlapec navrací domů a cestou zakopne o něco kulatého a měkkého. Celý vystrašený utíká pryč a svěří se otcí. Vydávají se spolu k tomu místu a naštěstí zjišťují, že zakopl o řepu.

Ivan a táta

Tato krátká povídka pojednává o rozmazleném a nevychovaném chlapci, který nechce pozdravit starší paní. Paní učitelka se na něj velmi zlobí. Chlapec odpovídá, že ji nezdraví ani jeho otec, navíc ji označuje za blbce, protože je již v penzi a přivydělává si úklidem.

Ivan si vykračuje a ohlíží se vítězně po dětech, které se chechtají. Ivan hrdina. Učitelce zčervenaly uši...

Asi mrazem.

Povídka vyvolává zamyšlení nad lidskými hodnotami, především úctou ke stáří.

Malinovka

Toto dílo také pojednává o malém rozmazleném chlapci, který odmítá přinést své mamince vodu se šťávou. Matka se velmi zlobí. Povídka končí matčinou rezignací:

“Mámo, no mámo slyšíš? Já mám žízeň, udělej mi šťávu!”

Stroj se zastavil. Vstala a šla k vodovodu, pro dvě sklenice šťávy.

Jak přicházela tma

Autobiografická próza

Autor zde vzpomíná na dobu okupace sovětskými vojsky. Píše o tom, jak se se svými přáteli snažil napsat co nejpřesnější informace týkající se tohoto těžkého období. Zdůrazňuje zde význam rozhlasu.

Po osm dní vychází denně jedno číslo zvláštního vydání. Díky rozhlasu a televizi máme současné zprávy o přípravě XIV. Sjezdu, získáváme zprávy z Moskvy. Ještě dnes v číslech zvláštního vydání vysledujete, co znamenalo od prvních hodin okupace rozhlas – nedocenitelnou možnost využívat zprávy i v místních podmínkách.

Začalo jedenadvacet tvrdých, těžkých, černých let...

Palátovy divadelní a rozhlasové hry

Byla jedna perníková chaloupka

Podtitul *Vyprávění o strašení a chudácích dětech, hvězdičkách u televizních programů, popletené výchově i jiných kratochvích, kterými tak vydatně přispíváme k matení vlivů domácích i školních*

Autor v této hře vyjadřuje svou kritiku nad zaneprázdněním rodičů dětí. Píše o silném vlivu televize, především pak pořadů, které jsou plné násilí.

Dílo začíná jako pohádka:

A: Za sedmadvaceti řekami a šestatřiceti horami, za lesem plným bludných kořenů a jezínek...

B: ...za houštím trnek, šípků a bodláčů...

Dále je však čtenář náhle násilím vytržen:

B: ...seděla na mezi babička s vnoučaty a vyprávěla jim pohádky.

A: Brrr, to je ale schematismus: babička, vnoučata, mez, pohádky... Ještě chybí šumění břízek a obláčky a větříček a Jeníček a Mařenka...

Fronta jde horskou strání

Rozhlasová hra

Osoby: Vašek, Jaromír, Jana, Slávka, Jarka, Pepík, Traktorista, Vedoucí obchodu, Paní A, Paní B

Jedná se o dílo, které má budovatelský ráz.

Do jedné nejmenované vesnice se přišli usadit mladí lidé. Bydlí a hospodaří v jednom odlehlém statku. Vesničané nemají omladinu příliš v lásce, nevěří, že vydrží a zvládnou žít na statku. Mladí přátelé čekají na traktory, které jim mají v jejich novém působišti pomoci. Dlouhou dobu nikdo nepřijíždí. Někteří už začínají ztrácet naději.

Dílo končí šťastně.

Gól

Hra s podtitulem *aneb stokorunová cesta*

Příběh s otevřeným koncem pro školu a veřejnost

Toto dílo je spíše zamyšlením autora nad přílišnou zaměstnaností rodičů. Kritizuje jejich časové vytížení, které vede tomu, že si děti hledají různé druhy zábavy.

Tři kapky krve

Hra

Tato hra má spíše pohádkový charakter. Dílo vypráví o království, v němž vládne spravedlivý, avšak nešťastný král. Jeho smutek pramení z neduhů, které trápí jeho poddané. Neví si rady, chtěl by všem lidem pomoci.

Jeden lékař mu řekne, že lékem by mohla být krev buď z největšího hříšníka, nebo naopak z člověka čistého, nezkaženého, tj. samotného krále. Panovník však rázně odmítá zemřít kvůli ostatním lidem. Tyto rady vyslechne i zlý a vypočítavý sluha.

Do království přichází mladík Jíra, který má velký hlad. Dojde až k chalupě, v níž přebývá zlá a hladová baba, která zrovna peče chléb. Jíra ji prosí o jeden bochník, baba je však neoblomná. Okolo jde sluha a vše vyslechne. Radí Jírovi, aby si chléb vzal a náhle babku povalí. Najednou se však staví na stranu baby a vše obrátí proti Jírovi. Jíra nechápe sluhovu podlost a nechává se odvést ke královi, protože doufá, že se vše spravedlivě vyřeší. Netuší však, že je odveden rovnou do vězení.

Jíra má velký hlad. K vězení přichází žalárníkova dcera a Jíra ji prosí o kus chleba. Bez váhání mu dá celý kousek, který má. Jíra si uvědomuje, že má dívka dobré srdce. Přichází i samotný žalárník a pouští Jíru, aby jim vypověděl svůj příběh.

Společně si povídají a Jíra si uvědomuje zlý úmysl podlého sluhy. Přemýšlí, jak by mohl království pomoci a prosí o audienci u krále.

Král se již nemůže dočkat. Jíra navrhuje svůj plán. Domnívá se, že není potřeba někoho zabít, podle něj stačí pouhé tři kapky krve spravedlivé žalárníkovy dcery. K těmto kapkám bude stačit postupně přidávat kapky krve od dalších spravedlivých lidí žijících v království.

Závěr

Jiří Mojmír Palát byl nadaným básníkem a novinářem. Jeho tvorba byla velmi pestrá a široká. Již od raného věku se věnoval psaní poezie. Některé jeho sbírky měly to štěstí, že mohly spatřit světlo uměleckého světa a byly vydány, zbývající díla zůstala uložena po dlouhou dobu jen ve strojopisné podobě. J. M. Paláta potkal jako mnohé jiné básníky a spisovatele osud zakázaného autora. Nastalo velmi těžké období v životě celé jeho rodiny. Začaly se prohlubovat zdravotní problémy a zdrojem obživy se na určitý čas staly domácí práce, které Paláta velmi ubíjely.

Od sedmdesátých let mu poskytovalo prostředí Starých Hradů určitou kompenzaci. J. M. Palát zde např. pronášel průvodní slova různých akcí, jeho básně byly díky jeho přátelům E. a K. Bílkovým zveřejňovány v Listech starohradské kroniky.

Z mého pohledu byl Jiří Mojmír Palát velmi všestranným umělcem a cílem této práce bylo právě na tuto rozmanitost jeho tvorby a činnosti poukázat. Dokladem toho jsou především ukázky z jeho děl. V básnických sbírkách se projevuje především autorova citlivost, převážnou většinu tvoří lyrická poezie. Autor se často ve svých vzpomínkách navrácí k minulosti. V básních se často odráží silný citový vztah k rodině. Jako protiklad vystupují díla publicistická, v nichž je Palát často velmi kritický, dokáže jasně vyjádřit svůj odpor. Nejsou mu lhostejné špatné mezilidské vztahy. J. M. Palát také poukazuje na křivdy páchané na nevinných lidech.

J. M. Palát zemřel 1. října 1990 v Jablonci nad Nisou.

Po jeho smrti napsala manželka Jarmila v dopise Miroslavu Síglovi tato slova: *Jsem šťastna, že se Jiří dožil ještě listopadu 1989, že jsme společně prožili velkou euforii prvních měsíců, a že vlastně, když se začaly objevovat první špatnosti a projevy bezpáteřnosti v naší společnosti, odešel.*¹²

V dopise Jarmila Palátová dále uvedla: *To, jak se projevují noví mladí novináři, by ho určitě ničilo víc než jeho nemoc. Nedostatek noblesy, honba za senzací za každou cenu, to by nebylo nic pro jeho citlivou a čestnou povahu. A pokazilo by to jeho nesmírnou radost z návratu členství v Syndikátu novinářů, že jste se ozval se zájmem o jeho další existenci. Věřím, že časem se celá společnost obrodí, nejde to jistě najednou, ale my se*

¹² Hořec, J. – Síglová, M.: Generace 45. Praha: Rio-press, 1997, s. 145-146.

*toho asi už nedožijeme...*¹³

¹³ Z dopisu Miroslava Sígla z 12. listopadu 2007

Literatura a prameny

Prameny:

Literární archiv Památníku národního písemnictví Praha, fond Jiří Mojžíř Palát
Státní okresní archiv Liberec

- Bílková, E.: Jiří Mojžíř Palát (1922-1990). Soupis osobního fondu. LA PNP Praha, edice inventářů č. 646.
- Boháč, V.: Liberecký rok. Liberec: Severočeské krajské nakladatelství, 1964.
- Hořec, J. – Sígľ, M.: Generace 45. Praha: Rio-press, 1997, 271 s., ISBN 80-85611-42-2
- Lehár, J., a kol.: Česká literatura od počátků k dnešku. Vyd. 2. Praha: Lidové noviny, 1988, 1058 s., ISBN 80-7106-308-8
- Opelík, J. a kol.: Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce. Vyd. 1. Praha: Academia, 2000, 1522 s., ISBN 80-200-0708-3
- Palát, J., M.: Doma. Vyd. 1. Liberec: Krajské nakladatelství, 1959, 56 s.
- Palát, J., M.: Dny. Liberec: Bratři Stiepelové pod národní správou, 1945.
- Palát, J., M.: Kůry. Mladá Boleslav: Umělecká beseda, 1946.
- Palát, J., M.: Starohradská setkání. Staré Hrady: Eva a Karol Bílkovi, 1986.
- Palát, J., M.: Za každým květem. Vyd. 1. Liberec: Krajské nakladatelství, 1958, 46 s.
- Listy starohradské kroniky, vlastivědný časopis, 1978 – 1993

Soukromě vydané tisky:

Básně (vydáno v roce 1992, tisk Repropack Tanvald)

Někdy večer uprostřed léta (Tátovi k šedesátým narozeninám pro jeho přátele; jako soukromý číslov. tisk, z jeho posledních rukopisů vybrali Martin a Jiří Palátovi), 1982.

Zimní (soukromý tisk p. f., vánoce 1947, vytiskl Josef Steiner, rozmnož. ústav, Ml. Boleslav).

Samoty (podzim 1946, vyšlo jako soukromý tisk v zimě 1946, vytiskl J. L. Švrkal v Mladé Boleslavi).

Články:

Rydlo, O.: Příznivci Starých Hradů z GENERACE 45. In Listy starohradské kroniky. XX 1997, č. 3, s. 92

Rydlo, O.: O básníkovi „zase trochu jinak“. In Listy starohradské kroniky. XVI 1993, č. 3, s. 61 – 64.

Jankovič, M.: Starohradská setkání Jiřího M. Paláta. In Starohradská setkání. Staré Hrady: Eva a Karol Bílkovi, 1986, s. 28 -30.

Přílohy

1. Fotografie Jiřího Mojmíra Paláta
2. Fotografie Jiřího Mojmíra Paláta
3. Dopis od Miroslava Sígla ze dne 12. listopadu 2007
4. Dopis od Ludvíka Kundery ze dne 31. srpna 2007
5. Dopis od Olgy Šumberové ze dne 29. srpna 2007
6. Dopisy od Kamila Bednáře adresované J. M. Palátovi z let 1943 – 1946
7. Maketa tisku sbírky Abecedy pro dospělé
8. Některé Palátovy básně otištěné v Listech starohradské kroniky

Příloha č. 1



Příloha č. 2



Legenti salutem! Blaho těm, kteří čtou!

Miroslav Sígl o svém příteli Jiřím Mojmíru Palátovi (30. 10. 1922 – 1. 10. 1990)

Motto:

*Když odlétají těžní ptáci,
kdo nepomyslí na odlet?
S jarem se celá hejna vrací,
jen ty se nevracíš,
když jsi neodléš...*
Jiří M. Palát. 2. 4. 1990

Titulek mých vzpomínek a uvedené jejich motto patří k sobě – spojují velkým obloukem či malým obloučkem přátelství dvou mladých lidí v době neúprosné druhé světové války a nacistické okupace naší země.

Usiloval jsem za mých studentských let o navazování písemných a později i osobních a přátelských styků s mladými lidmi, kteří stejně jako já pociťovali všechny útrapy a krutosti děsivého válčení ve světě. a u nás doma nesnášeli okupantskou botu, která co chvíli duněla ulicemi. Jakmile jsem objevil kdesi adresu či mně byl doporučen jistý kontakt, usedal jsem k psacímu stroji (vlastnil jsem ho od svých 14 let) a psal, zpovídal jsem se, vyprávěl příběhy, citoval svoje básničky a moc jsem si přál co nejdříve adresátovu odpověď.

Postupně vznikalo společenství mladých lidí, které jsem ve volných chvílích objížděl na kole, vlakem, auto-stopem, jak to jen šlo. Vynořil se nápad – říkat si Masarykova kulturní generace a používali jsme ve styku zkratku MKG – Mladá kulturní generace. Více a šířeji jsem o tom napsal v knize Generace 45 (autoři Jaromír Hořec a Miroslav Sígl, vydal Riopress 1997, 280 stran).

Ozval se znenadání v té době války z Dalovic, pošta Čejetický u Mladé Boleslavi, také Jiří Mojmír Palát. A navíc k dopisu přiložil další dvě adresy svých přátel: Jaroslavy Kickové z Mladé Boleslavi a Stanislava Zdobinského z Čejeticek, ovšem v té době totálně nasazeného v nacistické říši či spíše na území, které nám Němci zabrali po Mnichovu 1938, totiž poblíž Litoměřic (Leitmeritz). Jiří nám psal už tehdy jako začínající a později budoucí básník:

Legenti salutem! Velkými slovy hovoříte ke mně, vy neznámí a přece bratři, vy, se stejným znamením nad srdcem. Přijímám vláhu rosy do svých dlaní, abych s vámi pil ze společného pramene. Přijímám vaše ruce v upřímném stisku a dívaje se vám do očí, říkám – věřím vám!

Snad jsem vás i hledal v šedi dnů a zátopě bolesti. Vím, duše hořící stejnými plameny, naleznou se i v největším světě.

Přijal jsem vaše věty v opravdové víře. Nevěřím, že zklamete. Moje srdce bije ve vašem rytmu. Moje oči hledí s vámi k obzoru. Moje ruce jsou napřaženy k vašim.

Přišli jste. Já věřím, že splníte svá slova a tisknu ruce.

Zapomněl jsem uvést, že každý další dopis nesl datum s místopisem: *V domě u řeky...* Ano, Jirka bydlel na břehu Jizery, kde měli rodiče malé zahradičky až do roku 1952 (otec těžce nemocný je zrušil zčásti i pod nátlakem tehdejších politických poměrů). U něho se také Jiří

zahradničině vyučil. Byl o čtyři roky starší, ale nějak nám to oběma nevadilo. Rozuměli jsme si, vážil jsem si jeho literárního přehledu. A v jeho Dalovicích jsme posléze jednou spolu seděli a povídali si o mladých lidech, kteří píšou verše, o našich mladých láskách, k nimž patřila Boženka Kudrnová z Bakova nad Jizerou, píšící pod pseudonymem (její typicky české jméno se k jejím veršům jaksi nehodilo). V Mladé Boleslavi působil ve válečných letech jakýsi literární kruh a vydával (na tehdejší poměry dost odvážně) pro své členy časopis Mladé archy.

Anebo, kdo by se byl tehdy z nás nadál, že z jiného přítele – právě toho již vzpomínaného - Standy Zdobinského bude jednou vřelý právník, profesor a proděkan Právnické fakulty Univerzity Karlovy! Ale v mládí psal básničky a myšlenky o demokracii, svobodě a právu v duchu učení T. G. Masaryka začaly ho přitahovat, stejně jako nás. A to jsme si pamatovali jen tolik, kolik jsme stačili se dozvědět ve škole nebo od rodičů do doby, než přišli Němci. Dál jsme už sledovali vysílání z Londýna a tajně si o tom vyprávěli. Proto jsme se sdružovali – ilegálně či legálně? O jedné jeho Zdobinského sbírce Tiché samoty jsme tenkrát s Jiřím nad klidnou hladinou Jizery rozprávěli. Jiřímu to nestačilo, ještě se k těm rozhovorům vrátil v dopisu, kde píše:

Uvědom si, prosím, že jsme všichni adeпти ve věku od 14 do 18 let! Snad víš, co to znamená ve 14 letech psát verše - všichni začínáme a domyslíš-li mě náznaky, tak radost, píle a elán, se kterými se mladí rozběhli, vyváží všechny neúspěchy a úsudky nerozumějících. Ve Zdobinského „Samotách“ jsou verše, mající úroveň! Také znám dobře poesii Boženky z Bakova, a vím, kam spěje. A raduji se. Její dnešní, lépe současná poesie patří a bude zařazena do věcí příštích...

Jaruška Kicková (později provdaná Veitová) byla velkou přítelkyní Jiřího. Vlastně to přátelství - jak jsem byl informován - přetrvávalo jako jediné z té doby - od mládí až do smrti. Vyměňovali si dopisy a v Památníku národního písemnictví ve Starých Hradech jich mají desítky uložených v jakési krabici.

I Boženku (malou „Li“ - jak si říkala) jsem navštívil. Bylo to v době, kdy na bakovských rybnících požívali rákosí. Sledovali jsme oba tenkrát počínání těch ženců (byla velká zima) a nedalo nám, abychom se nezeptali, co se s tím rákosím dále děje. Zkrátím to - vyšel mi o tom v tehdejších novinách fejeton, jak bakovští řemeslníci pletou košíky z rákosí... A Boženku jsem pozval do Prahy na divadelní představení. Líbila se mi více než kterákoliv jiná na jevišti. Kdeže loňské sněhy jsou?

Přišlo osvobození, květen 1945, můj radostný nástup do redakce Mladé fronty s mnoha dalšími členy Masarykovy kulturní generace. Jiřímu se z rodného kraje nechtělo, v květnu 1945 zakládal spolu se známým poslancem sociálně demokratické strany doktorem Veverkou deník Stráž severu. A ještě navíc redigoval regionální týdeník Severák. Z jeho poválečných setkání vím, že pracoval krátce v liberecké redakci Čs. rozhlasu s Mirko Očadlíkem. Když najednou se v září 1946 objevil mezi námi v Mladé frontě, zapojil se mezi mladofrontovní básníky, pracoval krátce v Praze a pak znovu na severu Čech, kde se v Děčíně tisklo mutované vydání deníku.

Po roce 1951 jsme oba zmizeli - nuceni opustit redakci Mladé fronty po nepříjemných pohovorech. Dostal jsem výpověď na hodinu pro ztrátu důvěry a šel hledat zaměstnání v dělnickém prostředí. Také Jiří skončil v rýnovické automobilce, to už byl asi tři roky ženatý, já se ženil až po válce v roce 1950. Se ženou Jarmilou měli dva syny, Martina a

Jiřího.. Psala mi o nich až po Jiřího smrti. „Oba se zhlídli v počítačích a všeho kolem nich, oba jsou na dnešní dobu úspěšní a Jiří by z nich měl jistě radost. Oba měli a mají vřelý vztah k nám, rodičům, byli jsme dobrá rodina...“ A ještě připsala k svému dopisu: „Jsem šťastná, že se Jiří dožil osmašedesátého roku, že jsme společně prožili velkou euforii prvních měsíců, a že vlastně, když se začaly objevovat první špatnosti a bezpáteřnosti, odešel. To, jak se projevují noví mladí novináři, by ho určitě ničilo víc než jeho nemoc. Nedostatek noblesy, honba za senzací za každou cenu, to by nebylo nic pro jeho citlivou a čestnou povahu. A pokazilo by to jeho nesmírnou radost z návratu členství v Syndikátu novinářů, že jste se ozval se zájmem o jeho další existenci. Věřím, že časem se celá společnost obrodí, nejde to jistě najednou, ale my se toho asi už nedožijeme...“

Tomuto dopisu manželky Jiřího předcházely v době krátkého polistopadového života ještě jeho dva dopisy, které jsem otiskl v našem členském bulletinu Klubu novinářů Pražského jara 1968. Ten jsme založili při Syndikátu novinářů České republiky již v listopadových dnech a velký příliv členstva nastal po valné hromadě novinářů, která se konala v prosinci 1989. Prvním naším počinem bylo založení rehabilitační komise a odškodňování těch nejbolestnějších a sociálních případů. Jiří M. Palát nám v dubnu 1990 napsal:

„Prožil jsem těžkých dvacet let i s celou rodinou. Teď jsem po dvou měsících pobytu v nemocnici s opakovaným zápalom plic zase doma, vykojen psychicky, s nemocnými očima. Od roku 1970 jsem v plném invalidním důchodu, vyměřeném po 23 letech novinářské práce na 1600 Kčs. Byl jsem pod stálou „patronací“, samozřejmě i státní bezpečností. Kontrolovali mi i poštu. Od roku 1976 jsem začal pracovat jako domácí dělník podniku Preciosa za 5,50 Kčs na hodinu. Víc si vydělat nelze.“

Nechci nad ztraceným lety naříkat, ale jsou to jen zkratky toho, co jsme za těch dvacet let museli vydržet...“

V druhém dopisu z té doby zní jeho poděkování:

„Přijměte, prosím, mé upřímné díky za jednorázovou výpomoc, kterou jsem obdržel. Vyřešila mnoho problémů, ale hlavně mě přesvědčila, že člověk není se svými starostmi a problémy, které přináší věk a narušené zdraví, sám...“

Když jsme v Klubu novinářů Pražského jara 1968 vzpomínali rok od úmrtí některých svých členů, otiskl jsem v členském bulletinu v čísle 5/1991 jeho báseň z doby normalizace s příznačným názvem Rozsudek:

*Ležel jsem v onom podzimu jak zasažený pták.
Po nebi táhl neprůstřelný mrak
a zvony sundávali z věží...*

*Všem, všem, všem
psal jsem svůj opovědný list
k přibití na vrata mlčícího hradu.
Jak snadné je mozky i srdce hmot
za příslibenou zradu.*

*Ležel jsem pod nebem a země nebyla už má.
Chodili kolem se zavřenými očima*

Pan Miroslav Sígl neúmyslně zaměnil rok 1968 za rok 1989 v části, kde cituje dopis od paní Jarmily Palátové: *Jsem šťastná, že...*

V této práci jsem citaci použila z knihy *Generace 1945*, kde je rok uveden správně.

*a báli se, jak umí bát se kůň, když vzplane stáj.
Páchla až k nebesům černá tůň,
hořící noci odkrytá.*

*S hlavami v ramenou zakryti novinami
přecházeli na druhou stranu ulice.
To nebyli jen obyčejní známi...
Lapali po vzduchu jak bělice,
když fenol vtéká do řeky
a ryby zůstanou s ním samy.
Jak je to dávno? Celý věk.*

*V seznamu odškrtnuto!
Už jenom odepsaný pačlověk
uslyšel rozsudek z úst
přisvojených ctností.
Přidělit pevný náhubek!
Odsouzen k zbytečnosti!*

Vím, že Jiří měl dobré přátele, k nimž bezesporu patřil Vladimír Mikolášek, básník ze Železného Brodu, který v Severočeském deníku půl roku před Jiřího smrtí (24. března 1990) otiskl s ním rozhovor, a po pěti letech od jeho smrti 4. října 1995 vzpomínku v Pojizerských listech.

K nedožitým sedmdesátinám v roce 1992 vydala Jarmila Palátová vlastním nákladem pro Jiřího přátele útlou sbírku jeho básní s obálkou i grafikou známého malíře a ilustrátora Vladimíra Komárka, dalšího krajana.

Dalším z naší skupiny byl redaktor a novinář Ota Rydlo, který v Listech Starohradské kroniky číslo 3/1993 otiskl naše společné vzpomínky nazvané O básníkovi „zase trochu jinak“.

Někde v mé dokumentaci mám už jen smuteční oznámení o úmrtí Jarmily Palátové a kondolenční list pozůstalým synům a jejich rodinám.

Nikdy mi z mysli nevymizí ty čisté duše, naše odvážné a často riskantní činy, které nás spojovaly. Jirka vydal v roce 1940 tajně rozmnoženou knížku svých básní nazvanou Jiskry nad obzorem. A když ji dostali do rukou Kamil Lhoták a Miloslav Bureš, shodně mu řekli: „Máš rozum, dát takový název sbírce? To tě ještě nesebrali?“ Sám jsem zase rozesílal těmto svým přátelům a známým rozmnožené listy „Nový den“ nebo „Mladý zítřek“ a psal v nich o tom, jak utěšeně roste naše Mladá kulturní generace... To bylo rovněž v letech nacistické okupace. Co si o tom dnes myslet? Unikli jsme z okruhu pozornosti a kupodivu pošta tehdy fungovala. Z mé rodné obce Obříství na Mělnicku anebo někdy z Prahy odcházely na všechny strany dopisy, a stejně tak přicházely.

Občas si čtu v těch našich verších nezralých a bývám tak stále se svými přáteli z mládí i pozdějšího života zvláště po událostech, které mne zasáhly po všech stránkách, když se přihnala staletá velká voda. Podemlela v srpnu 2002 můj rodný dům nedaleko soutoku Vltavy Labe, a to tak, že musel být zdemolován. Přišel jsem o mnohé, ale život a vzpomínky zůstaly.

Miroslav Sígl

MIROSLAV SÍGL
Káranská 338/34
108 00 Praha 10 - Malešice
tel. 274 773 850 mob. 731 901 914

Příloha č. 4

Kunštát posledního srpna 2007

Milá slečno či paní,

díky za dopis, ale ~~ob~~hužel Vás zklamal. Jiřího M. Paláta jsem
znával, ale je tomu pradávno, v "jiném životě" jakoby. Někdy
počátkem 50. let mi zmizel a už jsem o něm nikdy neslyšel - Kdyby
Vám vybyla kopie Vaší diplomové práce, vzpomeňte si na mne...
JMP se mi objevil v houfci kolem mladoboleslavských Mladých
archů v roce 1945. V 3. ročníku ^{/1946-47/} tohoto pozapomenutého časopisu
ještě figuruje, ~~xxx ročníku xxx xxxx~~ pak nalézám jeho jméno
ještě v posledním /4./ čísle 4. ročníku ^(nedokončeného) ~~xxxxxx~~ To se
psal rok 1949.

O tom dění v Mladé Boleslavi, které iniciovala Marie Husová,
má češtinářka z ^{ij}gymnázijních studií v Litoměřicích, Vám
posílám kapitolku ze svých "pamětí". Ta skupinka vznikla
v kloubi protektorátu a ve spojení s jinou, z níž se minimálně
sluší zaznamenat J. M. Grossmana a Františka Listopada. Po roce
1945 udržovali aktivitu toho houfce Věra Poppová a Miloš Váňa.
Já byl tehdy redigentem edice Pochod, za mé péče ~~tem~~ Palátovi
vyšla sbírka Kůry - kolem toho se jistě rozlétlo ~~pr~~ dopisů,
třeba se něco ve Starých Hradech /kde pozdravujete manžele Bílko-
vy, prosím/ něco najde. Mezi metráky mé pošty, ^oněž se stará
jeden dobrý muž, se složka Palát nenažde.

Kladete mi na závěr otázky. Inu: jak jsme se poznali s JMP, už
vůbec nevím, prostě v tom kruhu. O životě rovněž už nic nevím, z
Tvorby znám jen zmíněnou prvotinku, která se nevymyká naděj-
nosti - a pak už neznám vůbec nic. Jiného Paláta jsem ve své,
dnes už tuze nepřehledné, ^(knihovně) nenašel. Jsem rád, že se tímto
básníkem někdo o hrá. Držím palce a pěkně Vás zdravím.

Antonín Krumpholtz

29.8.007

Milá slečno Adamovská,

omlouvám se, pokud odpovídám s velkým zpožděním. Váš dopis není totiž datován a tak není vyloučeno, že ležel ve schránce déle. Já jsem byla šest týdnů v nemocnici.

Moc mě potěšilo, že jste si jako téma diplomové práce vybrala život a dílo mého přítele Jirky Paláta.

My jsme se znali velmi dlouho - od r. 1949 až do jeho smrti, a i pak jsem jezdila do Jablonce dál, za jeho ženou Jarmilou, která byla stejně vzácným člověkem. Též do její smrti.

Jak už jsem se zmínila, poznala jsem Jiřího v r. 1949, kdy jsem jako elévka nastoupila v Severočeské Mladé frontě v Děčíně. Byl o deset let starším než já a celý kolektiv o hlavu přechýlil svou sečtělostí, vzdělaností a jemným chováním. Ale nevyvyšoval se nad námi, cháskou nevymáchanou a nepříliš disciplinovanou. Vedl kulturní rubriku a jeho kritické rozbory uznávaly všechny ochotnické spolky divadelní i recitační. Myslím, že pro kulturu na Děčínsku vykonal hodně. Přestože měl vymezené působení, nikdy neodmítl radu potřebným. Já jsem jeho pomoc potřebovala velmi často, protože jsem byla takové pitomoučké novinářské embryo. Sblížili jsme se tak, že mne jednou pozval k nim na oběd, kde mne krásně přijala jeho laskavá Jarmila a roztomilý několikaměsíční synek Martin.

Nedlouho potom jsem onemocněla tuberkulózou a trávila čas v nemocnici a v sanatoriu v Liberci. Když jsem se po několika měsících vrátila, byla už SMF v rozkladu, rušila se - jako 1950. Někteří z nás byli přeloženi do pražské centrály, další si

našli místo v jiných redakcích. Tak se Jirkova a moje cesta na několik let rozdělila. Jiří nastoupil do pražského rozhlasu a já ve své sebezakoukanosti /vdavky, dítě, 2letý pobyt v Bulharsku/ ani neměla čas sledovat, co se s ním děje. Teprve později jsem se dověděla o jeho zdravotních potížích /zlobilo ho srdce/ a přestěhování zpět do pohraničí, na čistější ovzduší a méně namáhavou práci. Snad si to nepletu, ale napřed pracoval jako redaktor závodního časopisu v jabloneckém Liazu a pak byl jmenován vedoucím redaktorem okresních novin Jiskra. Čirou náhodou jsme se v Praze setkali a já jako vedoucí redaktorka turistického časopisu *Krásná domovina* *on něho* objedнала velkou reportáž o minulosti a rekreačních možnostech Jizerských hor. Odvedl skvělou práci a od té doby jsme si zase začali psát, telefonovat a tu a tam se vidět. Určitě už dávno psal verše, ale já o tom nevěděla, nepochyboval se. Mohla jsem tedy posuzovat jen jeho redakční práci. Svěřené noviny řídil s přehledem zkušeného deníkáře a Jiskra měla v té době nevídaný náklad.

Pak přišel ten hrozný rok 1968, na nějž jsme doplatili oba. Jirku vyhodili z redakce a nedovolili mu přijmout práci hodnou jeho schopnostem a vzdělání. Zkoušel všechno možné, nebylo uniků. Jeho starší syn studoval v Praze, mladší navštěvoval ještě základní školu, myslím, že i Jarmila si pohoršila. Zdravotní stav Jirky se hodně zhoršil a tak dostal plný invalidní důchod /já poloviční, což mi pomohlo udržet se v redakci podle jakéhosi zákona. Samozřejmě, že z toho se žít nedalo a tak si našel přivýdělek v Preciose, doma na konstrukce lustrů přiděloval ověsy. A psal básně. Krásné, něžné, smutné. Mám jich několik desítek a občas si je tiše přeříkávám.

V r. 1971 nastoupil můj mladší syn Andrej /nyní ak. sochař a restaurátor/ do Střední umělecko -promyslové školy v Jablonci. Dost tomu napomohl Jirka Palát, protože můj kádrový posudek znamenal v té době víc než úspěšně složené přijímací

zkoušky. Znal se totiž dobře s ředitelem školy. Nyní jsem měla dvojnásobný důvod jezdit do Jablonce častěji. Velice jsme se s Jiřím a Jarmilou sblížili, Martin, který studoval v Praze mne zase navštěvovat doma.

S Jirkou jsme obvykle vzpomínali na naše společné známé a hodnotili politickou situaci. Vozila jsem mu německé a tu a tam i ruské časopisy, kde se objevovaly stopy naděje. Věřili jsme jim, ale nedoufali, že se obratu dožijeme. Dožili jsme se jej oba. Ovšem Jirka už na tom byl zdravotně velice zle. Koncem roku 1988 už jako penzistka jsem odjížděla za mým nevlastním bratrem do Austrálie. Jirka se těšil jak malé dítě na můj návrat a na to, co mu o tom neznámém kontinentu budu vyprávět. Speciálně kvůli němu jsem si dělala poznámky o různých zajímavostech, ale když jsem pak chtěla do Jablonce přijet, Jirka mne z toho odrazoval. "Já už nejsem já", vzkázal mi a zanedlouho zemřel.

Dnes časně ráno
ještě nedospalá,
báseň mi na okno zaťukala.
Mrzlo a padal sníh.

I ona byla plná zimy.
Na zipy měla uzavřené rýmy.
Jak hrstka jíní byla malá
a lehce jsem ji zdvih.

A ona - sotva pookřála,
o jeru slehounce zazpívala,
když jsem ji zehřál ve dlaních.

Milá slečno ^{ovská (pronámitel!)} Adamčeva, to co Vám poradím, jistě už Vám poradila paní doktorka Bílková. Obraťte se v Jablonci na mladšího Jirkova syna - Rýnovice 431. Ten má všechny tatínkovy básničky a zná i mně neznámé etapy jeho života. Přejí Vám v práci hodně zdraví.

Zdraví Vás

Alena Fušková

Václav Petr

Odesílá Václav Petr • Nakladatelství a knihkupectví
Praha II • Ječná 36

Telefon
34919

Účet poštovní spořitelny v Praze
16.438

Vaše značka

Váš dopis ze dne

Naše značka

V Praze dne

19.III.43

Vážený příteli,

děkuji za dopis a odpovídám, odpustíte, se zpožděním,
ale doufám nikoli vážným.

Přečetl jsem si Vaše básně. Spokojen zatím nemohu být, jste zřejmě ještě
ve stadiu vývoje a hledání. Zápasíte zatím s vyjádřením, zápas o smysl
básně Vás teprve čeká. Samozřejmě, to neznámá, že Vám upírám dobré
náběhy. Ale soustředil jsem se spíše zatím na chyby, protože v kladech
se nesmíte dát spoutat žádným názorem a hledat po svém. Přičinil jsem
k veršům ostré kritické poznámky, vezměte je tak, jak jsou myšleny: k
Vašemu prospěchu.

Sestavil jsem pásmo ze svých veršů, už je to, myslím, zkomponováno dobře
pestře a dramaticky. Nebudu ovšem namítat proti nutným změnám nebo
opravám atd.

Budu rád, když se ten večer uskuteční a já se zas podívám k Vám.

Pozdravujte všechny známé.

Srdečně váš

Karel Běloušek



Václav Petr

Odesílá Václav Petr • Nakladatelství a knihkupectví
Praha II • Ječná 36

Telefon
34919

Účet poštovní spořitelny v Praze
16.438

Vaše značka

Váš dopis ze dne

Naše značka

V Praze dne

25/11.43

Milý pane,

na Vaši práci nemohu odpovídat jinak, než slovy: čtíte
všechno, co můžete dostat do ruky. A čtíte i spectrum poezie, protože
ne můžeme vidět chyby a tak se jistě negativně zotročujeme.
Z těchto poezie všechno, Maškov, Munka, Heide, Kundera, Pásek,
Toman, a z moderních všechno, Males, Kundera, Munka, Zahradnický,
Závada, Hrabal, Město atd. Zde Vám musím poslat něco navíc.
Zvlášť bych Vám z předložených chtěl doporučit na Hlavní Závada Pásek,
Hlavní Město, z cizích, pokud budete chtít, Jelinek, předlohy
francouzské poezie, české poezie, Pásek, Zahradnický, Město,
Pásek, Volný, a všechno, co máte a o těchto kritikách a
redakci a jině se Vám bude líbit.

Ten není a co nepotřebuji znát. Když ano, ten
němá žádnou vůli.

Děkuji Vám

Karel Pásek



Redakce nakladatelství

VÁCLAVA PETRA

Praha II., Ječná 36. Telefon 34919

6.XI.1946

Vážený příteli,

děkuji za Vaši knížku a omlouvám se zároveň, že Vám
nebudu moci prospět. V Petrově nakladatelství mají básnických sbírek
na dva roky a není jisto, kdy to všechno vyjde při nezájmu o poesii,
jaký nastal.

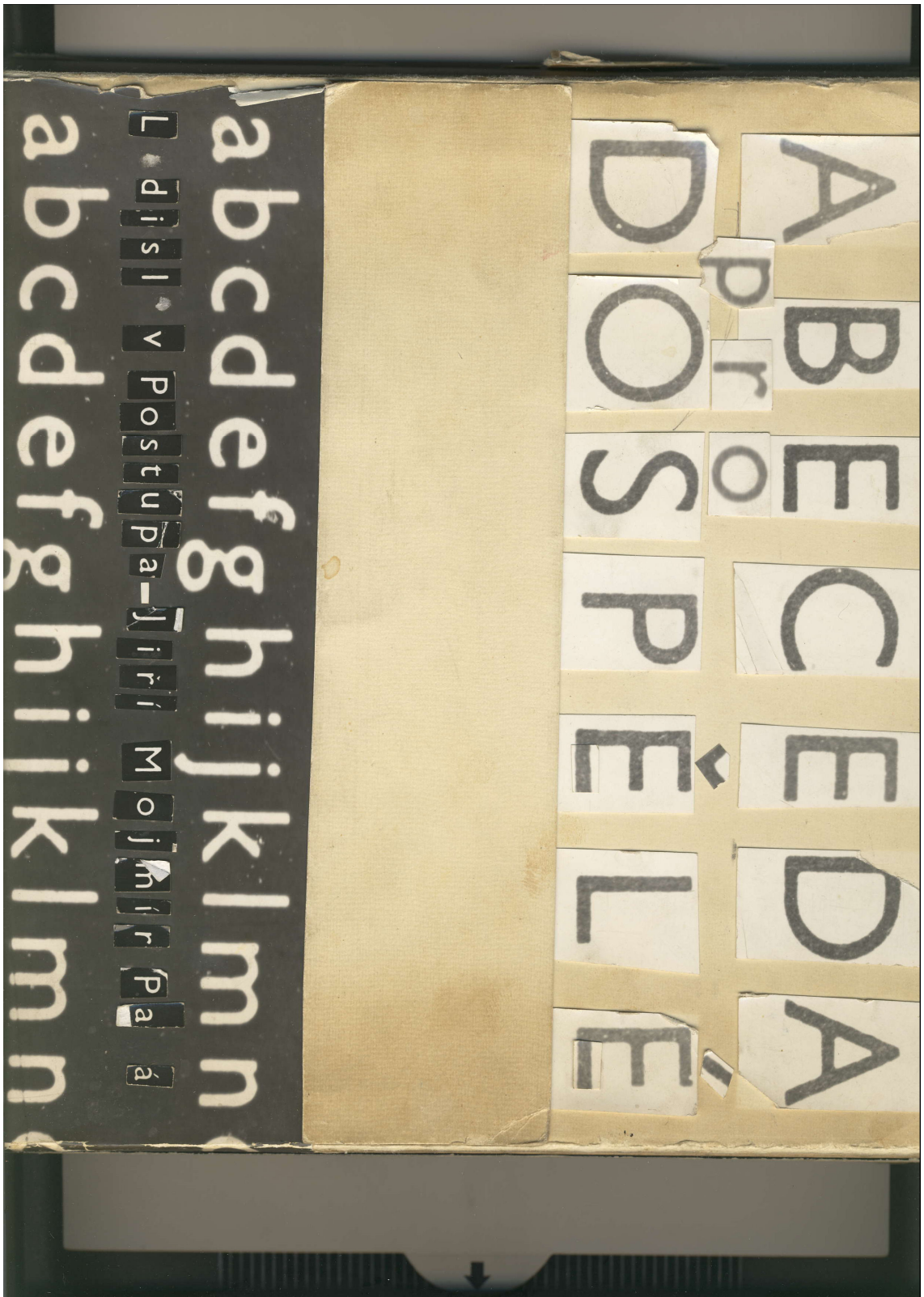
Mluvil jsem asi před půl rokem s Halasem a on mi sám od sebe říkal,
že čte v nějakém krajinském listě básničky nějakého Paláta a že se
mu líbí a upozorňoval mne na něho. Protože to jste jistě Vy, radil
bych Vám, abyste Halase navštívil. Nemůže to škodit.

Byl jsem sám otráven situací, jaká nastala poesii, a mrzí mne, že Vám
nemohu konkrétně prospět. Nemějte za zlé

a buďte zdráv

Karel Bednár

LA 100 000000



LISTY STAROHRADSKÉ KRONIKY



Číslo 3

Ročník I

Prosinec 1978

Sněží ...

Tak jako stokrát
na třípytky něhy,
na světélka hvězd,
co v dětských ručkách zvoní

Braňme ten sních!

Pro ticho domovů,
pro haluzky jmelí
braňme ten sních -

Aby ho nezničili děly!

Jiří M. Palát

Vážení čtenáři,

dovolte nám, abychom vám všem popřáli do nového roku hodně úspěchů ve vašem soukromém životě, v zaměstnání i ve veřejné práci, hodně elánu a hodně zdraví. Budeme se těšit, že i v příštím roce se s vámi setkáme prostřednictvím naší kroniky a budeme rádi, když i vy nám napíšete, jak jste spokojeni s naším časopisem, co byste se chtěli z jeho stránek dozvědět. Uvítáme vaše dopisy i články se zajímavými, pro celek prospěšnými příspěvky.

Děkujeme všem letošním spolupracovníkům, kteří se zasloužili o vznik časopisu, o obsah prvních čísel i o rozšiřování Listů starohradské kroniky mezi čtenáře.

Tak ještě jednou - vše nejlepší po celý rok 1979!

Redakce



LISTY STAROHRADSKÉ KRONIKY

Číslo 4

Ročník III

Prosinec 1980

V á n o ě n í

Jehličím přichází
čas ořechů a světél
Noc malých studánek
co v dětských očích epí

A země odestýlá
pro tichý bílý jetel
Jezinky z pohádek
se choulí na zsepí

Znovu zas ucítíš
své víno se skořicí
když dveře otevřeš
a dětství bude blíž

V ten čas kdy jdeš
i za jedinou svíčí
a pro hrst bodláčí
a pro tu tíž

A pro tu tíž
let nelomených v pase
Co zbylo z křiku vran
spějících k závěji

Jehličím přichází
čas který ptá se
po klíči - zvonícím
rok co rok - jasněji

Jiří M. Palát

PRÁCE NA ZÁMKU V ROCE 1980

Protože víme, že naši čtenáři mají stálý zájem o práce prováděné na zámku ve Starých Hradech, předkládáme i letos jejich výčet. Především, že všechny plánované práce nebyly uskutečněny - omezoval nás přídel financí a nemohli jsme se tedy tak



Číslo 3

Ročník IV

Září 1981

Hradům na rozloučenou

Jiří M. Palát

Hrdličky zvoní poledne
 Dým jako přímka stoupá vzhůru
 Před brenou stojím Zavřeno je
 Zabuším do azuru
 a s nebe spadne klíč
 Už na kamení cinká
 jak verše pana Seiferte
 jak první konvalinka

Hrdličky v kaštanu -
 až večer přiklopýtá
 jak tichý ranhojšt
 kdo půjde z kola ven
 kdo půjde z kola pryč?

Klíč mlčky odložím
 do právě puklé vázy
 Už beze mne tu svítá...

Janem hles hrdliček
 mé kroky vyprovází ...

